

Dvojezični pouk je osnova za kulturno sožitje

V mesecu maju so na osnovnih šolah vpisi šolarjev-začetnikov. To je tudi priložnost, da se starši poslužijo pravice, ki jim jo daje zakon: da prijavi otroka posebej tudi k slovenskemu pouku in mu s tem zagotovijo, da bo v osnovni šoli deležen pouka v obeh deželnih jezikih — v svojem materinem jeziku in v jeziku naroda-soseda. Prijavo je treba opraviti pri vodstvu šole ali ustno ali pismeno.

O potrebi in pomenu vzgoje otrok na narodnostno mešanem območju v obeh jezikih je bilo že veliko povedano. O vrednosti take vzgoje se na lastne oči lahko prepričamo vsake dan sproti.

Ne samo pri nas na Koroškem, tudi marsikje drugod so prišli do spoznanja, da je prav skupna vzgoja otrok v šoli, ki jim posreduje znanje obeh jezikov in jih seznani s kulturo obeh narodov, najboljša podlaga za poznejše enakopravno sožitje in medsebojno spoštovanje pripadnikov dveh narodov v skupni domovini. Prav tako pa so izkušnje pri nas in drugod pokazale, da politika segregacije, započeta v šolski dobi, nujno vodi k poglobljanju predsodkov in nezaupanja, kar čisto konča v šovinistični nestrpnosti, ki nosi v sebi nevarnost stalnih sporov in nemirov.

Te ugotovitve bi morale biti vzroka dovolj, da se pri vpisu otrok v šolo sploh ne bi pomišljali, marveč bi se za prijavo k dvojezičnemu pouku odločili vsi ne glede na narodno pripadnost. S tem bi za lepšo bodočnost Koroške in njenih prebivalcev gotovo napravili dosti več kot pa tisti, ki se sicer radi trkajo na svoja baje domovinizvesta prsa, vendar z vso svojo „domovinsko zvestobo“ domovini samo škodujejo, ker gojijo nacionalizem in z njim zastrupljajo ozračje v deželi.

Medtem ko je nemško govorečim otrokom pouk v materinščini na vsak način zagotovljen, pomeni za Slovence sedanja ureditev očitno diskriminacijo, ker morajo svoje otroke še posebej prijaviti, če jim hočejo zagotoviti pouk v materinščini. Zato pa je za Slovence pravilna odločitev pri vpisu otrok v šolo še posebno važna. Mislimo na to v prihodnjih dneh in tednih, ko bo v šolah vpisovanje šolarjev-začetnikov. Zlasti pri njih, ki se bodo prvič srečali z resnostjo življenja, je velikega pomena, da jih na koraku iz domačega družinskega okolja v okvir šolske skupnosti spremlja topla materina beseda.

Jezik je tisto univerzalno občilo, ki na poseben način tesno in trajno združuje vse člane nekega narodnega občestva, je globlji razpoznavni znak nas samih. Ta ugotovitev velja seveda za vsak jezik in vsak narod. Zato zagotovo s prijavo otrok k dvojezičnemu pouku, da bodo otroci v šoli dobili podlago, ki jim bo omogočila, da bodo svoj jezik ljubili in druge jezike spoštovali. To bo namreč izhodišče za graditev resničnega sožitja, ki bo osnovano na kulturi. Taka „kulturna koeksistenca“ je vsakemu narodu samo v korist, ima pa naravnost odločilen pomen za male narode, katerim je njihova kultura tako rekoč edini temelj in edino jamstvo za upravičeni in potrebni nadaljnji obstoj in razvoj.

PREDSEDNIK ZSO NA SVEČANOSTI V SELAH:

Ostanimo zvesti svetlim idealom za katere so se borili in umirali naši junaki

Ko smo se pred osmimi dnevi na Dunaju klanjali spominu 13 obglavljenih iz Sel, Obirske, Lobnika, Suhe, Železne Kaple in Borovelj, smo iz ust zveznega predsednika slišali svečano izjavo, da koroški slovenski junaki, ki jih je nacistični krvnik kakor najhujše zločince obsodil na smrt z obglavljenjem, „niso brez časti in nikdar niso bili — vredni so častnega spomina naše republike, kajti v smislu moskovske izjave so se poslužili svoje pravice upora proti izbrisani Avstriji in proti diktaturi.“

Tako je na nedeljski spominski sve-

osvoboditev naše domovine,“ je dejal predsednik ZSO. „Ker sem pred osmimi dnevi na spominski svečanosti na Dunaju pred zveznim predsednikom izrazil željo, da žrtev tedanjih junakov ne bi bila zaman, temveč naj bi prispevala k temu, da bi spričo visokega krvnega davka naše narodne skupnosti bili tekoči politični procesi ukiniti, smatram za svojo dolžnost, da danes na spominski svečanosti tukaj na domačih rojstnih tleh junaških žrtev v Selah v imenu vseh izrečen predsedniku zahvalno, da je tako hitro izpolnil to željo in prav za 35-letnico obglavlje-

UKINITEV POSTOPKOV ZOPER SELANE:

Prvi korak k popravi krivice

Prav za 35-letnico obglavljenja 13 slovenskih antifašistov iz Sel in Železne Kaple je zvezni predsednik dr. Kirchschläger na predlog pravosodnega ministra dr. Brode ukinil kazenski postopek zoper štiri selske fante, ki so bili postavljeni pred sodišče zaradi „oviranja“ jezikovnega preševanja leta 1976. V utemeljitvi svojega ukrepa se zvezni predsednik izrecno sklicuje na dejstvo, da so obtoženi selski fantje doražali v občini, „katere slovenski občani so morali v boju proti nacističnemu nasilju doprinesiti posebno visok krvni davek“ ter spominja,

(Dalje na 8. strani)

čanosti v Selah (o kateri obširno poročamo na posebnem mestu — op. ured.) dejal predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, ki je poudaril, da zvezni predsednik s tem ni rehabilitiral le teh žrtev, ampak vso junaško borbo koroških partizanov, saj so se vsi poslužili le svoje pravice upora proti nacističnemu napadu na domovino in narod.

„Iskreno smo hvaležni zveznemu predsedniku za to končno potrebno rehabilitacijo naše partizanske borbe, ki je brez dvoma bila tudi prispevek za

nja selskih žrtev, z ozirom na visoki krvni davek selske občine“ ukinil sodni postopek zoper selske fante zaradi prepričljive nerazumljivosti in nepotrebnega preševanja.

To ni le razumljiv korak, marveč korak, ki ga je treba pozdraviti, kakor piše list Salzburger Nachrichten; in to ni le človeška odločitev, kakor piše uradni list zvezne vlade Wiener Zeitung — marveč je pravična odločitev, ker ti fantje niso storili nič drugega, kakor da so se poslužili pravice samobrambe v silni stiski svojega ljudstva.

Tudi v bodoče vso podporo boju slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji

Kakor smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista, je bilo tudi na kongresih ZK drugih jugoslovanskih republik in avtonomnih pokrajin govora o odnosih med sosednimi državami in posebej o vlogi narodnih manjšin pri razvijanju tega sodelovanja. Vsakomur mora biti jasno, da v sodobnem svetu, ki ga označujejo integracijski procesi svetovnih razsežnosti, nacionalno vprašanje ni ločeno od družbeno-zgodovinskih dogodkov, pač pa zavzema izredno pomembno mesto, je bilo na primer poudarjeno na kongresu ZK Makedonije.

Kot pozitiven primer urejanja odnosov med državami so bili omenjeni osimski sporazumi, „s katerimi niso urejeni le številni problemi meddržavnih odnosov med Jugoslavijo in Italijo, vključno z zagotovitvijo pravic narodnostnih manjšin, marveč je s tem zadan tudi velik udarec vsem reakcionarnim silam, ki ovirajo razvoj teh odnosov.“

Ravno ob tem pozitivnem razvoju pa se le še bolj vidi, da v odnosih z Avstrijo žal ni zaslediti ta-

kega premika, je bilo poudarjeno na kongresu v Skopju. Nasprotno: „Ti odnosi so resno obremenjeni zaradi negativne avstrijske politike do slovenske in hrvaške narodnostne manjšine, kajti Avstrija je gluha za vse mednarodne obveznosti in hoče z različnimi mahinacijami obdržati položaj, ki bi omogočal nemoteno asimilacijo pripadnikov manjšin. Makedonski narod in narodnosti ter ZK Makedonije se najodločneje zoperstavljajo takšni asimilacijski politiki in dajejo polno podporo pravičnemu boju slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji za njihove nacionalne pravice.“

Znotraj pa se bo ZK Makedonije še naprej borila za dosledno uresničevanje politike enakopravnosti makedonskega naroda ter albanske, turške in drugih narodnosti. V ta namen bodo širili materialno osnovo za enakomeren razvoj občin, kjer žive narodnosti, podpirali bodo njihov kulturni razvoj, kakor tudi enakopravnost v jeziku in pisavi ter se borili proti vsem težnjam in pojavom, ki bi spodbujali njihovo enakopravnost.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV V CELOVCU

vas vabi na

Spominsko svečanost

ob odkritju dne 31. oktobra 1976 razstreljenega in spet obnovljenega partizanskega spomenika na Komlju v spomin dvanajstim padlim partizanom pri Apovniku.

Prireditev bo v nedeljo 28. maja 1978 s pričetkom ob 10. uri dopoldne z naslednjim sporedom:

- svečano odkritje spomenika
- polaganje vencev ob žalostinki „Žrtvam“
- govori
- nastop Partizanskega pevskega zbora iz Trsta z godbo, pesmimi in recitacijami.

Na predvečer odkritja spomenika bo v soboto 27. maja ob 18. uri v šotoru na travniku pred Posojilnico v Pliberku koncert Partizanskega pevskega zbora iz Trsta. Po koncertu bo družabno srečanje s preživeli borci na Komlju, kjer bodo skupno pripravili kres v spomin vsem padlim za svobodo v borbi proti fašizmu.

Poklonimo se njim, ki so darovali za nas najdragocenejše, kar so imeli — svoje življenje!

Nič drugega pa niso storili tudi ostali, ki so še vedno obtoženi, zato tudi za njih zahtevamo enako pravično rešitev — da se tekoči procesi ukinejo!

Govornik je omenil reakcijo na ta ukrep zveznega predsednika ter dejal, da nas ne moti, če proti temu pravičnemu ukrepu protestirajo in bruhajo strup nemški nacionalisti, ne moremo pa razumeti pisanja glasil ob veliki koroški stranki, ki enako obsodijo ustavitveni ukrep zveznega predsednika kot udarec zoper pravno poimovanje slehrenega državljanca. „Zlasti namestnik glavnega urednika Volkszeitung Pust ne more iz svoje nacionalistične toposti in žolčnosti ter očita Selanom, da so se baje borili za odcepitev južne Koroške od avstrijske domovine,“ je naglasil dr. Zwitter. „Zato tukaj na spominski svečanosti, ko se v globoki hvaležnosti klanjamo tem in brezštevili drugim našim žrtvam, ki so dale svoje življenje v borbi proti nacifašizmu, nedvoumno poudarjamo: Naši partizani in borci za svobodo se nikoli niso borili samo za to ali drugo državo, niti za postavljanje ali odstranitev meja, ki so jih podirali nemški nacionalistični in nacistični osvajalci — borili so se v smislu gesla „Smrt fašizmu — svobodo narodu!“ za uničenje nacifašizma, proti vojni za mir, proti nasilju za svobodo in proti sovraštvu med narodi za bratstvo med narodi.“

Danes vemo, da niso umrli zastoj. Iz bojev in zmag, iz krvi in trpljenja, iz junaštva in smrti raste današnje življenje in z njim naša moč za prihodnost. Vsako ime — imena trinajstih pred 35 leti obglavljenih, kot ime zadnjega nepoznanega padlega borca za svobodo — pomeni knjigo v boli in stiski, pa tudi v veličini in neuklonljivosti našega naroda. Nam pa narekuje, da jih

moramo posnemati v ljubezni do naroda, v delu in trpljenju, v borbi in žrtvi, da se nikdar več ne ponovijo časi, in zločini, kakršni je bil tisti pred 35 leti, ko so v nemi grozi otrpnila srca koroških Slovencev, ki niso slutili, da se je plaz zločinov šele sprožil. Saj so temu zločinu potem sledili še in še vseh vrst zločinov in nasilja do tistega v nebo vpijočega pokola 11-članske Peršmanove družine le nekaj dni pred koncem vojne.

„To pa ne moremo razumeti vedno spet in prav v zvezi z ukinitvijo postopkov proti selskim fantom ponovno se porajajočih glasov o poračunavanju,“ je dejal predsednik ZSO. „Zločini se ne dajo kompenzirati z zločini. In kdor poskuša te zločine primerjati z nekontroliranimi dogodki ob razsulu nacističnega rajha, je ali zlonamern provokator ali pa norec.“

Govornik je spomnil na napis na spominskem mestu v Jeruzalemu, posvečenem vsem po nacistih umorjenim Židom, kjer je zapisano: „Zelja po pozabljenju podaljšuje izgnanstvo — skrivnost odrešenja se imenuje spomin“. Ta stavek bi moral veljati za vse, v vsaki smeri, je dejal, tudi za nas. Nihče ne more zahtevati, da bi pozabili, kar se nam je prizadejalo. Zločini in krivice so tako gorostasne, da jih ni mogoče pozabiti! A mogoče je posnemati žrtve, ki so ljubile svoj narod z vsem svojim srcem in zanj darovale tudi svoje življenje, ki pa so se hkrati uprle proti tistim, ki so svoj narod povzdignili nad vse in v zaverovanosti v nadčlovešvo svojega naroda tlačili, podjarmljali in uničevali druge narode.

„Zavedajmo se torej idealov, za katere so se borili naši junaki in za katere so šli v smrt,“ je poudaril dr. Zwitter. „Izročimo svetel spomin nanje tudi našim potomcem, da si bodo tudi še poznejši rodovi pripovedovali o teh neurjih, o pretresljivih dogodkih in o krvavih bojih, ko se je v dimu in ognju, v krvi in smrti porajala svoboda; da bodo strmeli nad resnico, da se je iz takih neurij porodila nova svetla miselnost bratstva in strpnosti, kakor je prišla do izraza zlasti v deklaraciji o splošnih človekovih pravicah. Za to so morale biti žrtve, za ohranitev in popolno uresničitev te svetle miselnosti pa se mora prizadevati vse človeštvo in vsak človek v vsakem času in povsod, še posebno pa tam, kjer ta miselnost še ni zmagała. Kakor se na žalost vidi, tudi na Koroškem še ni zmagała, ker ne morejo razumeti pravičnega človeškega sklepa zveznega predsednika.“

Ob koncu je predsednik ZSO ugotovil, da so junaki, ki se jim klanjamo, umrli zato, da mi živimo. Njihovih krvnikov ni več! Ostali pa so slovenski kraji na Koroškem, prepojeni s toplo slovensko krvjo! „To je spomin, ki bo trpeč in boleč vsedotlej, dokler ne bo pravično rešeno naše vprašanje, člen 7, ki je sad naše borbe — dokler ne bo uresničena naša pravica, da bomo lahko živeli v mirnem sožitju in strpnosti, v plemenitem medsebojnem tekmovanju, v ljubezni do skupne domovine z narodom sosedom kot enakopravni med enakopravnimi!“

Premagani fašizem spet dviga svojo glavo

Prihodnji teden se bomo spet spominjali zgodovinskega dneva v maju 1945, ko je bil nacifašizem vojaško premagan in se je — vsaj v Evropi — z brezpogojno kapitulacijo nacistične Nemčije končala druga svetovna vojna. Po letih nasilnega režima, ki je v imenu nemškega „herrenvolka“ ponesel plamenico imperialistične vojne daleč po evropskih deželah in povsod širil smrt in uničenje, je spet zavladal mir — za ceno mnogih desetih milijonov človeških življenj in ogromne materialne škode so si narodi priborili svobodo.

Ravno ta visoka cena, ki jo je bilo treba plačati, pa tudi nalaga obveznost, da ljubosumno čuvamo drago plačano svobodo in demokracijo ter budno skrbimo, da se kaj takega nikdar več ne more povrniti. Toda: ali se te obveznosti res in v zadostni meri zavedamo; ali smo res napravili vse, da v maju leta 1945 vojaško premagani fašizem ne bi živel dalje v svoji miselnosti?

„Najboljšo kupčijo stoletja“ imenujejo trenutno poplavo nacistične literature, ki je zajela predvsem Zahodno Nemčijo in Avstrijo. Še nikdar po končani drugi svetovni vojni stari in novi nacisti niso tako izvalno dvigali glave, kot se to dogaja v zadnjih mesecih. Če se spomnimo nedavne 40-letnice nacistične zasedbe Avstrije, potem pač ne moremo prezreti, kako predržno in naravnost nasilno se že spet upajo — in smejo! — nastopati v javnosti krogi, ki so obremenjeni z rjavo preteklostjo. In te s krvjo omadeževane preteklosti se prav nič ne sramujejo, nasprotno, celo ponosni so nanjo in v njenem duhu zastrupljajo tudi mladino.

Na merodajnih mestih je na upravičene proteste, na svarila in opozorila vedno slišati enake izgovore: Živimo v demokratični državi, kjer vsak lahko zastopa svoje mnenje; sicer pa gre za tako majhne sile, da se jim ne izplača povsedeati pozornosti. Ali so odgovorni dejavniki res tako gluhi in slepi, da ne vidi-jo, kam lahko pelje tak razvoj? Tudi na začetku tiste poti, ki je potem vodila v nacizem in v drugo sve-

točno vojno, so bili „malenkostni“, vendar so se zaradi malomarnosti in neodgovornosti pristojnih činiteljev razrasli v silo, ki je potopila Evropo v morje krvi. Danes gotovo še ni nevarnosti, da bi šel razvoj spet po tej poti. Toda ni to edina nevarnost. Dovolj nevarno je namreč že to, da se med ljudstvom in zlasti med mladino širi strup nacionalizma, ki ob neoviranem gojenju poganja nevarne cvetove, kot so šovinizem, rasizem in drugi izrodki tiste miselnosti, ki ne pozna enakopravnosti in sožitja med narodi.

Vladna komisija SFRJ je ob zaključku pregleda vojaških grobišč v Avstriji ugotovila, da se tozadevni člen 17 državne pogodbe lahko smatra kot izpolnjen (resnici na ljubo je treba poudariti, da je vsaj na Koroškem k izpolnitvi tega člena uradna stran še najmanj prispevala). Toda komisija bi celo na podlagi lastnih doživetij lahko opozorila tudi na druga določila državne pogodbe, na tista, ki nalogajo Avstriji obveznosti glede pojavov starega in novega nacizma.

Vprašanje vrnitve arhivov še vedno bremeni odnose med Avstrijo in Jugoslavijo

Kakor smo v našem listu že večkrat poročali, med probleme, ki bolj ali manj bremenijo odnose med Avstrijo in Jugoslavijo, spada tudi vprašanje arhivov, ki bi jih morala Avstrija izročiti oziroma vrniti Jugoslaviji. Tozadevno sta obe državi sklenili poseben sporazum leta 1923, vendar avstrijska stran dolga desetletja ni bila pripravljena na izpolnitev svojih obveznosti. Zato je bil sporazum leta 1958 s posebnim protokolom ponovno potrjen in leta 1960 je Jugoslavija znova postavila Avstriji stvarne zahteve po vrnitvi arhivov. Kljub temu pogajanja, ki so se začela leto dni po podpisu protokola, niso rodila uspeha in so bila prekinjena, še preden je prišlo do razprave o jugoslovanskih zahtevah. Šele leta 1975 so bila pogajanja obnovljena in trajajo še zdaj.

V zadnjih letih je bilo nekaj vprašanj s tega področja pozitivno rešenih, toda med pogajanj se je pojavil tudi problem tako imenovanih krajevnih arhivov, ki so bili za časa monarhije spravljani v deželni arhiv v Gradcu, deloma z izrecnim zadržkom o lastninskih pravicah. Ker avstrijska stran teh depo-

NEVARNA MISELNOST

Na nedavnem občnem zboru zveze koroških „abwehrkämpferjev“ je bilo spet veliko govora o tem, kako potreben je tudi danes boj za Koroško in kako „ogrožen“ je v tej deželi večinski narod. Celo dvorni svetnik dr. Valentin Einspieler, ki mu gotovo ni mogoče odrekati inteligence, se je spustil na raven tako primitivnega argumentiranja, ko je tožil, kako „zapostavljeni“ so nemški otroci v šoli.

Pravzaprav je imel Einspieler celo prav: namreč v tem smislu, da so tisti otroci, ki niso prijavljeni k dvojezičnemu pouku, dejansko zapostavljeni, ker so prikrajšani za prednost, ki jo daje skupna vzgoja v jezikih obeh narodov, kar je priznано in dokazano najboljša osnova za mirno in enakopravno sožitje na narodnostno mešanih območjih. Vendar Einspieler zapostavljenost ni mislil v tem pogledu, marveč je nasprotno zahteval, da mora biti izvedena stroga ločitev med šolarji. V tem smislu je občni zbor tudi osvojil znano zahtevo Heimatdiensta, ki gre za tem, da je na podlagi rezultatov zadnjega jezikovnega štetja (!) za manjšino treba ustvariti posebne šole — da otroci, ki niso prijavljeni k dvojezičnemu pouku, ne bodo več „zapostavljeni“.

Z zahtevo po enakem pospeševanju nemških gospodarskih, kulturnih in športnih ustanov, kot so ga deležne podobne ustanove koroških Slovencev, so se pravzaprav urezali v lastno meso: ob takšni podpori, kot jo dobivajo slovenska društva, bo namreč marsikje otežkočeno ali sploh ustavljeno prodiranje nemštva v naše kraje.

Stari bojovníki nadalje zahtevajo strogo omejitve dvojezičnega poimenovanja krajev ter se zavzemajo za hitro izvedbo procesov proti pripadnikom slovenske narodne skupnosti. Končno pa hočejo posebno označbo za vse ustanove in poslopja, ki dobivajo podporo iz državnih sredstev za pospeševanje manjšin.

Za zahtevami, ki jih je v zadnjem času slišati iz določenih krogov na Koroškem, se skriva nevarna miselnost. Saj je vendar še dobro v spominu doba, ko so posebno označevali najprej židovske trgovine in potem posamezne žide ter jih končno spravili v geto, od koder je vodila ena sama pot — v smrt. Koroški Slovenci zato odklanjamo „rešitve“, ki bi nas rinile v izolacijo, marveč hočemo na svojem avtohtonem naseljenem ozemlju enakopravno živeti in ustvarjati kot svobodni državljani avstrijske republike, h katere osvoboditvi in zopetni vzpostavitvi smo bistveno doprinesli z našim bojem proti nacizmu — kar je nedvoumno priznal in potrdil tudi zvezni predsednik dr. Kirchschräger na spominski svečanosti za selške žrtve.

niranih arhivov še vedno ni vrnila, sta Arhiv SR Slovenije in komisija slovenskih strokovnjakov za izvedbo arhivskega sporazuma v soglasju z republiškimi sekretariatom za mednarodno sodelovanje predlagala, da bi prizadele slovenske občine sprejele izjavo, s katero preključijo depozitne izjave za shranjene arhive in zahtevajo kot lastnice vrnitev teh arhivov.

Tako izjavo so pred nedavnim soglasno sprejeli delegati vseh treh zborov mariborske občinske skupščine. Tudi ta občina je namreč za časa avstro-ogrške monarhije imela v deželnem arhivu v Gradcu shranjeno razno gradivo, kar je takrat bilo povsem razumljivo, saj je šlo ne le za isto državo, marveč tudi za isto deželo — kronovino Štajersko. Po razpadu monarhije bi moral arhiv to gradivo seveda izročiti, zlasti ker mariborska občina nikdar ni odstopila lastninske pravice. Vendar tega vse do danes ni storil in zato je zdaj občinska skupščina sprejela izjavo, s katero je dala ponovno jasno vedeti, da vztraja pri svoji pravici in pri vrnitvi arhivskega gradiva.

VSESTRANSKI RAZVOJ MARIBORSKE OBČINE

Prejšnji teden — 29. aprila — so v Mariboru obhajali občinski praznik, in sicer v spomin na prvo uporniško akcijo proti nemškemu okupatorju. Bilo je namreč 29. aprila 1941, tri dni po Hitlerjevem obisku v Mariboru, kjer je zaukazal, da je deželo treba napraviti nemško, ko je bila sredi mesta izvedena sabotažna akcija, ki je bila znanilec vstaje ter odraz borbene pripravljenosti. Zato je med slovenskim prebivalstvom globoko odjeknila, saj mu je okrepila samozavest in odločnost, da se upre nasilju. Tako je že v trenutku, ko so nacisti bili sredi svojega zmaganja, tudi mariborska akcija oznanila začetek junaškega boja slovenskega naroda, ki si je pod vodstvom Osvobodilne fronte izbojeval svobodo.

V spomin na to akcijo obhaja mariborska občina vsako leto svoj praznik. Obhaja ga pa predvsem tudi v znamenju novih delovnih uspehov, ki jih leto za letom beleži na poti svojega razvoja. O tem govorijo tudi naslednji podatki: V letu 1975 je družbeni proizvod v občini Maribor porasel za 22 % in je bil indeks rasti za približno 3 % večji od republiškega. Nominalna rast družbenega proizvoda v letu 1976 je znašala 18 %, realna pa 4,6 %, medtem ko je lani dosegla 5,5 %. To pomeni, da je v obdobju 1974—1977

družbeni proizvod rasel nominalno za okoli 22 % in realno za okoli 4,6 %. Tudi rast industrijske proizvodnje je bila v omenjenem obdobju ugodna, saj je rasla v povprečju za okrog 7 % letno. Direktni izvoz mariborskega gospodarstva je v letu 1974 znašal 72.448.000 dolarjev, v letu 1977 je narasel na 124.269.000 dolarjev, za letošnje leto pa predvidevajo, da bo presegel 144 milijonov dolarjev.

Posebno važno mesto v gospodarstvu občine Maribor zavzema indu-

strija, ki je dajala že v preteklosti in daje tudi danes usmeritev celotnemu gospodarstvu. Industrija zaposluje okoli 55 % vseh zaposlenih v občini ter ustvarja tudi 55 do 65 % doseženega dohodka. Industrija občine Maribor je zastopana v 15 panogah in so skoraj vse v preteklih treh letih okrepile svoj položaj. Posebni kvalitetni premiki so bili zabeleženi v kovinski in elektroindustriji, v kemični industriji ter v industriji motorjev in gospodarskih vozil. Prav tako pa so močno povečale

svoje zmogljivosti tudi papirna, lesna in industrija barvne metalurgije ter prehrabena industrija.

V gradbeništvu je opazno stalno večanje obsega poslovanja in izboljšanje tehnološke dela. Razpoložljive zmogljivosti v gradbeništvu so večje, kot so potrebe v domači občini, zato so mariborske gradbene delovne organizacije zastopane tudi v širšem slovenskem in jugoslovanskem, pa tudi inozemskem tržišču, kjer dosegajo velike uspehe.

Maribor, ki leži na križišču mednarodnih tranzitnih poti, si že vrsto let prizadeva, da bi se izboljšala prometna infrastruktura in da se tako Maribor ustrezno poveže z drugimi gospodarskimi področji. V zadnjih letih je bilo na tem področju veliko narejenega: zgrajeno je bilo mariborsko letališče, elektrificirana proga Sentilj—Zidani most in dograjena Slovenika.

Občina Maribor ima po zemljepisnem ekonomskem in družbenem položaju širše gospodarske in negospodarske funkcije v SR Sloveniji. Maribor nima le prirodne vloge regionalnega centra, temveč je tudi drugi največji center v Sloveniji in središče območja, ki presega celo slovenske meje. Gospodarstvo občine v določeni meri vpliva na razvoj širšega področja. Sodelovanje s sosednjimi občinami je zla-

sti močno v industriji, gradbeništvu, kmetijstvu in trgovini. Z vzpodbujanjem rasti gospodarstva v sosednjih občinah pa se krepi tudi vloga občine in mesta Maribora kot prirodnega gravitacijskega središča. Tako ima Maribor kot center severovzhodne Slovenije in drugo največje mesto v republiki glede na svoj gospodarski potencial pomembno mesto v državi.

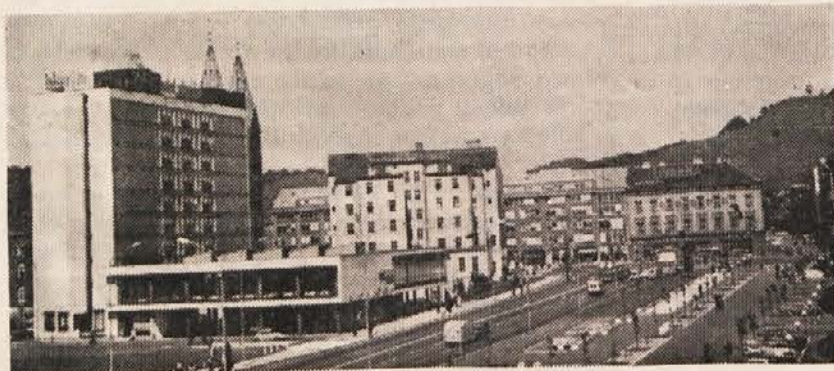
Izboljšani materialni položaj občine pa je dal tudi dobro podlago za nadaljnje preoblikovanje vzgoje in izobraževanja, modernizacijo vzgojno-izobraževalnega procesa ter za dvig strokovno pedagoške ravni. Spet nekaj podatkov: V letu 1971 je bilo od 19.250 predšolskih otrok vključenih v družbeno varstvo 2.550 otrok ali 13,2 odstotka, konec leta 1977 pa je bilo v predšolske vzgojnovarstvene ustanove vključenih že 4.889 predšolskih otrok in 311 dojenčkov, kar predstavlja 23 % celotne populacije predšolskih otrok. S poglobljenim pedagoškim delom in smotrno realizacijo dopolnilnega in dodatnega pouka se je v zadnjih letih močno zmanjšal generacijski osip. Stalno se je zviševal učni uspeh šoloobveznih otrok; v letu 1976/77 je bil 98,1 %. Bistveno se je povečala tudi skrb za izobraževanje odraslih, saj v zadnjih letih konča osnovno šolo za odrasle 1000 slušateljev na leto. V šolskem letu 1974/75 je bilo v 103 oddelkih podaljšane bivanja vključenih 2.539 učencev, v šolskem letu 1977/78 pa jih je v 129 oddelkih že 3.144. Visoke šole v Mariboru so v petnajstih letih svojega razvoja zrasle zaradi potreb v Mariboru samem in v širšem gravitacijskem območju. V letu 1975 je biveš združenje visokošolskih zavodov preraslo v drugo slovensko univerzo in so bili s tem dani tudi novi pogoji za nadaljnjo kvaliteto rast visokega šolstva v Mariboru.

Na področju telesne kulture so bili v zadnjem obdobju opravljeni pomembni premiki. Urejeni so bili številni novi telesnokulturni objekti, zabeležena je bila rekordna udeležba na množičnih telesnokulturnih akcijah in dosežen je bil velik porast aktivnosti v šolskem, sindikalnem, planinskem in taborniškem telesnokulturnem delovanju. V zadnjih letih je bilo v Mariboru več pomembnih mednarodnih in državnih prireditev — šahovskih, smučarskih, motorističnih in drugih.

Pri prizadevanjih za izboljšanje ravnih zdravstvenega varstva so v skladu s sklenjenim samoupravnim sporazumom o namenskem zbiranju sredstev za izgradnjo mariborske bolnišnice nadaljevali z izgradnjo po sprejetem programu in prve objekte že predali namenom, drugi pa so v fazi izgradnje. Dograjena je bila hospitalna stolpnica, bolnica je bila povezana s podzemnimi hodniki in komunalno urejena; zgrajeni so bili prizidek h kotlarni bolnišnice, trafo postaja in nova bolniška palnina; adaptirana je bila vila Pohorski dvor za potrebe psihiatričnega oddelka ter nevrološki oddelki. V zadnjem obdobju je bil znatno razširjen obseg specialistične ambulantne dejavnosti. Odprli so oddelki za hemodializo, razvili dejavnost nevrokirurgije, nabavili aparaturo za rentgensko obsevanje malignih tumorjev, razvili mikrokirurško tehniko na otorinolaringologiji in okulistiki ter uvedli nove preiskave na področju nefrologije. Na področju osnovnega zdravstvenega varstva so zgradili zdravstveni paviljon na Taboru, v katerem deluje splošna ambulanta, dispanzer za žene, dispanzer za otroke in šolski dispanzer ter adaptirali več ambulant. Na področju zobozdravstvenega varstva pa je bilo odprtih 11 specialističnih zobnih ambulant in v vseh ambulantah je bila posodobljena oprema.

Z razvojem Maribora so naraščale tudi potrebe po stanovanjskem prostoru. Hišnost izgradnje stanovanj je bila v obdobju od 1965 do 1974 mnogo manjša od potreb. Letno je bilo dograjenih le 300 do 500 družbenih stanovanj in do 300 individualnih, kar je hitro povečalo stanovanjski primanjkljaj. V zadnjem obdobju od 1974 do 1977 pa je bilo v občini Maribor zgrajenih 3911 družbenih stanovanj in približno 1220 individualnih hiš. Tak obseg gradnje je približno dvakrat hitrejši kot v prejšnjem obdobju in je tudi večji kot znaša prirastek novih družin, tako da se je stanovanjski primanjkljaj zmanjšal od približno 8000 na okroglo 6000 manjkajočih stanovanj. V istem obdobju je bilo moderniziranih več kot 300 km cest, to je približno petina dolžine vsega cestnega omrežja v občini. V mestu Maribor pa je delež makadamskih cestnišč padel od približno 50 % na manj kot 20 %. Krajevne skupnosti v mariborski občini so v zadnjih letih zgradile 300 km vodovodnega omrežja, okrog 100 km kanalizacije ter nad 300 km asfaltiranih cest in ulic, tako da so danes vsa naselja povezana z asfaltiranimi cestami do središča občine in med seboj.

Že teh nekaj podatkov dovolj zgovorno kaže, da so občani Maribora in mariborske občine lahko upravičeno ponosni na uspehe svojega dela. Ti uspehi pa so tudi najlepše darilo ob njihovem prazniku.

Tudi v Mariboru so v zadnjih letih nastala številna nova poslopja, ki mu dajejo videz modernega mesta

Tudi kulturna zaostalost je najmočnejša v nerazvitih deželah

Razdelitev današnjega sveta na gospodarsko razvite in nerazvite dežele ima tudi še druge posledice, namreč razdelitev na kulturno razvite in zaostale predele. To zelo jasno prihaja do izraza v podatkih, ki jih je objavil najnovejši statistični letopis UNESCO, specializirane organizacije Združenih narodov za izobrazbo, kulturo in znanost. In ti podatki dokazujejo, da se te žalostne razlike precej točno ujemajo tako na gospodarskem kot tudi na kulturnem področju, kar pomeni, da je kulturni razvoj človeka v veliki meri odvisen od njegove gospodarske razvitosti. Ali z drugimi besedami: na tiste, ki nosijo odgovornost za gospodarsko zaostalost velikega dela sveta, pade tudi odgovornost za kulturno nerazvitost tistih dežel in njihovih prebivalcev.

Eden izmed pokazateljev je na primer obisk kinematografov. Čeprav kino danes ne igra več tiste vloge kot pred desetletji, so filmi na številnih področjih na svetu še vedno ena najbolj priljubljenih zabav. Glede obiskovanja kinematografskih predstav omenjeni letopis za leto 1975 navaja naslednje podatke: na Finskem je šel vsak prebivalec povprečno dvakrat v kino; Angleži, Avstrijci, zahodni Nemci

in Belgijci že nekoliko pogostje, vendar nekoliko manj kot trikrat; v Bolgariji pa že trinajstkrat, v Sovjetski zvezi osemnajstkrat in v Singapuru devetnajstkrat — obratno pa so v Afriki kinematografske dvorane še zelo redke, zato pride povprečno na prebivalca manj kot en obisk filmske predstave.

Med glavne "krivce" za zmanjšanje števila obiskov v kinematografih nedvomno sodi televizija.

Več kot en TV sprejemnik na dva prebivalca ugotavlja letopis UNESCO za ZDA, kjer so imeli leta 1974 že 574 televizorjev na tisoč prebivalcev, v Monaku jih je bilo 640, v Kanadi 411, v večini razvitih držav pa pride povprečno 300 sprejemnikov na tisoč prebivalcev.

Velikanska je razlika med razvitimi deželami in deželami v razvoju pri številu izdanih knjig. Leta 1975 je v deželah v razvoju izšlo komaj 32 % vseh izdanih knjig na svetu, čeprav prebivalstvo teh dežel predstavlja 64 % svetovnega prebivalstva. V omenjenem letu je bilo na svetu izdanih skupno 568 tisoč knjižnih naslovov, od tega 388.200 v razvitih deželah. Največje je število knjig (85.287 naslovov) je izšlo v ZDA, v Sovjetski zvezi 78.679, v Zahodni Nemčiji 40.616, v Veliki Britaniji 35.526 in na Japonskem 34.590.

Tiskana beseda se vztrajno upira televiziji, kar dokazujejo podatki o izhajanju dnevnega tiska. V ZDA je leta 1975 izhajalo 1812 dnevnikov, to je za 61 dnevnikov več kot deset let prej. V Indiji se je število dnevnikov tekom desetih let povečalo od 525 na 835, v Sovjetski zvezi od 639 na 691, na Švedskem pa od 119 na 135, medtem ko je v Franciji padlo od 121 na 98, v Švici od 132 na 95 in v Argentini od 171 na 164.

Podatki v statističnem letopisu kažejo, da bo treba na področju osnovnega izobraževanja prehoditi še dolgo pot. Skupno število vpisanih učencev na vseh treh izobraževalnih ravneh se je med leti 1960 in 1974 povečalo od 324.522.000 na 542.761.000. V Afriki se je število učencev povečalo od 21 na 50 milijonov, v arabskih deželah od 9 na 21 milijonov, v Aziji od 115 na 213 milijonov, v Južni Afriki pa od 31 na 70 milijonov. Medtem ko je v razvitih deželah ostal prirastek prebivalstva na konstantni ravni in se vsa ta področja približujejo trenutku, ko bo izobraževalni sistem popolnoma zadovoljil potrebe, se dežele v razvoju soočajo s pravo demografsko eksplozijo prebivalstva in z zelo omejenimi sredstvi.

V večini afriških dežel je tudi število znanstvenikov, inženirjev in tehnikov znatno manjše od tozadavnega števila na drugih področjih. V Keniji in Nigeriji so bili na primer leta 1972 na desetisoč prebivalcev samo štiri inženirji in tehniki; v azijskih deželah se giblje

Pregled dejavnosti Kluba slovenskih študentov v Gradcu

V svojem delovnem poročilu o zimskem semestru 1977/78 Klub slovenskih študentov v Gradcu navaja, da je posebno pozornost posvečal obveščanju nemške javnosti o aktualnih problemih koroških Slovencev, po drugi strani pa je svoje članse seznanjal z dogajanjem znotraj narodne skupnosti.

Pri obveščanju graške javnosti so možnosti kluba seveda omejene, ker more svojo dejavnost v glavnem razvijati le med študenti na univerzi. Med tozadevnimi prireditvami navaja klub predvsem podijsko diskusijo, ki jo je priredil skupaj s študentskimi organizacijami ter Solidarnostnim ko-

okviru Visokošolske zveze akcijo „Dopust pri koroških Slovencih“, ki naj bi nemškimi demokratami pomagala spoznavati probleme in težave slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Dober odmev pa je dosegel klub tudi s svojo knjižno mizo, ki jo postavi vsak četrtek v menzi, kjer so potem na razpolago različne publikacije o vprašanih koroških Slovencih.

Prvi kulturni večer v tem semestru je bil posvečen pesnitvam Alfonsa Minartija, ki jih je recitiral Andreja Zikulnig ob spremljavi dveh kitar (Sabina Zikulnig in Franci Žužek). Po daljšem odmoru je obnovil dejavnost tudi pevski zbor graških študentov, ki je sodeloval na več prireditvah na Koroškem. Gost kluba je bil dekan filozofske fakultete ljubljanske univerze dr. Matjaž Kmecl, ki je predaval o trenutnem stanju koroške literature. V svojem referatu je izrazil mnenje, da se „literarni izrastki koroških Slovencev preveč precejajo, zlasti v Sloveniji“. V klubu je bral svoje pesmi Valentin Polanšek, ki je potem v diskusiji menil, da se na Koroškem preveč poskušajo etablirati tabori in kulturni monopoli, tako da manjšina literatov odloča o tem, kaj je dobro in kaj je slabo. O izobraževanju odraslih in o težavah, ki nastanejo v zvezi s tem, je v klubu predaval višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik, ki je član kluba seznanil z važnostjo izobraževanja odraslih bodisi na jezikovnem, pravnem ali katerem koli drugem področju. Dipl. inž. Franc Kattig pa je prikazal članom kluba informacijski sistem NSKS ter opozoril na številne težave, ki med drugim nastajajo tudi zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

Sredi januarja je obiskal klub tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser, ki je študentom govoril o stališču ZSO glede nastopanja pri naslednjih deželnozborskih volitvah. Menil je, da nacionalna stranka, kot je bila pri zadnjih volitvah KEL, ne more biti podlaga za uspešen nastop. Pri tem je poudaril, da je manjšinsko vprašanje sestavni del široke družbene problematike, zato ga Slovenci sami ne bomo mogli rešiti, marveč si bomo bolj kot doslej morali iskati zaveznike med večinskim narodom. Narodni skupnosti ne koristi, je dejal tajnik ZSO, če poskuša ena ali druga osrednja organizacija vsiljevati svoja stališča celotni narodni skupnosti oz. če odloča ena organizacija samovoljno o nastopu pri volitvah — treba bo poiskati kompromis, ki ga bosta mogli zastopati obe osrednji organizaciji.

Nastop koroških Slovencev pri prihodnjih deželnozborskih volitvah kakor tudi drugi interni problemi slovenske narodne skupnosti na Koroškem so tudi v klubu izzvali živahno diskusijo. Ko bo diskusija zaključena, bo tudi Klub slovenskih študentov v Gradcu zavzel stališče do teh problemov.

PREDAVANJE:

Narodnosti v Jugoslaviji

Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem prireja v torek 9. maja 1978 s pričetkom ob 19.30 uri v celovski Mestni hiši (Theaterplatz) predavanje o narodnostih v Jugoslaviji in njihovem položaju v skupnosti narodov.

Predavatelj univ. prof. dr. Janko PLETERSKI z ljubljanske univerze bo po predavanju (ki bo v nemškem jeziku) radevolje odgovarjal tudi na dopolnilna vprašanja poslušalcev.

Na predavanje, ki bo javno, Avstrijsko-jugoslovansko društvo prisrčno vabi.

mitejem. V diskusiji, na katero so bili povabljeni tudi zastopniki koroških dnevnikov, ki pa so „blesteli“ z odsotnostjo, so razni avstrijski publicisti kritično osvetlili neobjektivno poročanje tiska o manjšinskem vprašanju. Nadalje sta bila v Gradcu predstavljena film „Vrtnice“ ter Irnbergerjeva publikacija „Sieg in deutscher Nacht“. Sredi aprila je priredila Demokratična študentska zveza (DSU) „Slovenski večer“, na katerega je povabila tudi Klub slovenskih študentov. Ob tej priložnosti je DSU izrazila pripravljenost, podpreti v

ta številka okrog 50, v večini evropskih dežel in v Severni Ameriki pa med 100 in 300. Še slabše je z raziskovalci: v večini afriških dežel pride na desetisoč prebivalcev manj kot en raziskovalec, v Južni Ameriki 1 do 6, v Aziji okrog dva, medtem ko se v razvitih deželah število takih strokovnjakov giblje med 5 in 35 na desetisoč prebivalcev.

Bergova galerija v Pliberku

SPET VABI DOMAČE IN TUJE OBISKOVALCE

Od nedelje 7. maja naprej bo Bergova galerija v Pliberku, ki je bila ustanovljena pred desetimi leti, spet odprta vsak dan od 10. do 12. in od 16. do 18. ure.

Galerijo obiskujejo vsako leto obiskovalci iz vseh krogov domačega prebivalstva in mnogi gostje iz inozemstva. Še tekom meseca maja pričakujejo že 30.000 obiskovalca galerije, kar je brez dvoma dovolj prepričljiv dokaz priljubljenosti Bergove umetnosti. Poleg 142 slik v devetih prostorih, ki so razstavljene že od ustanovitve galerije, so obesili letos v dveh posebnih prostorih še 25 najnovejših umetniških del.

Posebnih vabil na otvoritev galerije ne bo. Mestna občina in vodstvo galerije pa že zdaj vabita vse prijatelje umetnosti, da bi tudi letos obiskali Bergovo galerijo v Pliberku.

TONE ZORN

Manjšinsko vprašanje

in jugoslovansko-avstrijski odnosi v letih 1945 - 1975

Ob tej priložnosti je Jugoslavija protestirala proti postavitvi šturma pred sodišče,²⁸ medtem ko so študentje ljubljanske univerze v široki akciji zbrali več tisoč podpisov k protestnemu pismu, poslanemu avstrijskemu predsedniku Franzu Jonasu.

V takem ozračju je prišlo 2. februarja 1972 v Zagrebu do sestanka takratnega jugoslovanskega zveznega sekretarja za zunanje zadeve Mirka Tepavca z avstrijskim zunanjim ministrom, današnjim predsednikom republike Avstrije dr. Rudolfom Kirchschlägerjem. Pred obiskom je šef avstrijske diplomacije izjavil, da so avstrijsko-jugoslovanski odnosi odnosi dobrega sosedstva. O tem da pričajo mnogi stiki na regionalni ravni, vendar pa to ne pomeni, da bi lahko bili zadovoljni s stanjem teh odnosov. Dejal je še, da „slednjič velja delati tudi na tem, da bo slovenska manjšina v Avstriji prva, ki bo povezovala obe državi“, značilno pa je, da gradiščanski Hrvatov ob tej priložnosti ni omenjal.²⁹

Ob Kirchschlägerjevem obisku je jugoslovanska stran poudarjala nezadostno razvitost medsebojnih odnosov. Kot odprta vprašanja se je postavljalo vprašanje gradiščanskih Hrvatov in koroških Slovencev, pa tudi potreba po izboljšanju „premalo razvitih“ gospodarskih stikov, regionalno sodelovanje, vprašanje jugoslovanskih delavcev v Avstriji, odprto arhivsko vprašanje ter vrnitev kulturnih dobrin, odnesenih v Avstrijo za časa nacizma. Iz po-

ročila, danega ob Kirchschlägerjevem obisku, razberemo, da sta se obe strani zavzeli za „dobre medsebojne odnose“. Med pogovori je Jugoslavija na vidno mesto postavila vprašanja slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.³⁰

Aprila meseca je sledil obisk predsednika zveznega izvršnega sveta SFRJ Djemala Bijediča na Dunaju. Po pisanju avstrijskega tiska naj bi Bijedičev obisk med 12. in 15. aprilom 1972 „optično dokumentiral stabilizacijo“ medsebojnih odnosov ter na gospodarskem področju okrepljen medsebojni sodelovanje. Tisk je pisal, da je bilo do tega časa sklenjenih 30 kooperacijskih pogodb med avstrijskimi in jugoslovanskimi podjetji. O trgovini pa izveemo, da je Jugoslavija leta 1971 uvozila iz Avstrije za 3,3 milijarde šilingov blaga, medtem ko je znašal njen izvoz v Avstrijo vsega 1,9 milijarde šilingov. Denarna nakazila jugoslovanskih delavcev v domovino so v tem času znašala 1,3 milijarde šilingov. Avstrijski tisk je še pisal, da „utegne“ biti predmet razgovorov med napovedanim obiskom tudi manjšinsko vprašanje.³¹

Poročilo o obisku opozorja, da so bile napovedi tiska upravičene. Pogovori so se namreč dotikali vrste gospodarskih vprašanj, poleg njih pa je jugoslovanska stran sprožila tudi vprašanje manjšinskega varstva v Avstriji; poročilo kaže zavzetost Jugoslavije za ureditev odprtih vprašanj slovenske in hrvaške skupnosti. V njem beremo: „Jugoslovanska

stran je poudarila, da bi rešitev vseh vprašanj iz življenja slovenske in hrvaške manjšine prispevala k razvoju splošnega sodelovanja in odnosov. Jugoslovanska stran je pozdravila pripravljenost avstrijske zvezne vlade, da bi sporazumno s predstavniki manjšin njihovim pravicam še naprej posvečala posebno pozornost. Avstrijska stran je tudi tokrat poudarila, da bodo interesi in razvoj manjšin deležni skrbni in podpore.“ Obe strani sta tudi soglašali, da je treba po diplomatski poti nadaljevati pogovore o uresničevanju avstrijsko-jugoslovanskega arhivskega sporazuma.³²

Med obiskom je Bijedič tudi sprejel predstavnike obeh manjšin v Avstriji; med obiskom je tudi poudaril, da je Jugoslavija zainteresirana za dosledno izpolnjevanje manjšinskih pravic ter za nemoten razvoj obeh manjšin.

Značilno je, da avstrijski tisk Bijedičevemu obisku ni posvetil tiste pozornosti, kot bi bilo pričakovati,³³ dejstvo, ki je že opozarjalo na ponovno krizo v medsebojnih odnosih, pogojeno z znanim pogromom nastopom koroškega nemškega nacionalizma proti dvojezičnim krajevnim napisom, postavljenim v drugi polovici leta na delu južne Koroške. Še posebej pa je otežil tega leta jugoslovansko-avstrijske odnose znani prihod skupine ustašev preko Avstrije v Jugoslavijo; znano je tudi, da so se ustaši dalj časa celo vadili v bližini meje na avstrijskem Štajerskem. Ta akt, naperjen proti suverenosti Jugoslavije, je imel za posledico vrsto jugoslovanskih intervencij pri predstavnikih republike Avstrije,³⁴ vse pa kaže, da se je Avstrija lotila preiskave glede delovanja ustašev na njenem ozemlju šele po izročitvi jugoslovanske note (aide-memoire) 18. avgusta 1972 v tem vprašanju. Vloga je omenjala, da so preko Avstrije prešli 24. junija v Jugosla-

vijo „fashiistični ustaški teroristi“ ter opozarjala Avstrijo na njeno odgovornost,³⁵ poleg tega pa je Jugoslavija izročila Avstriji tudi dokumentacijo o ustaškem delovanju.³⁶

Da bi se pred javnostjo dokumentirali dobri avstrijsko-jugoslovanski odnosi, pa tudi zgladila nastala nesoglasja, je na pobudo avstrijske diplomacije obiskal Beograd avstrijski predsednik Franz Jonas. Avstrijski tisk je ob obisku pisal, da je namen obiska, skupaj z jugoslovanskim predsednikom Titom „pretresti odnose med obema državama.“³⁷ Kolikor je znano, so pogovori med drugim zajeli tudi vprašanje ustaške dejavnosti ter problematiko jugoslovanskih delavcev, začasno zaposlenih v Avstriji.³⁸

Odgogo, ki se je v medsebojnih odnosih pričela kazati, je že jeseni istega leta zamrznil splošen napad koroškega nemškega nacionalizma na takrat postavljene dvojezične krajevne napise. Dne 2. julija 1972 je namreč socialistična večina v dunajskem parlamentu na pobudo takratnega koroškega deželnega glavarja Hansa Sime sprejela zakon o dvojezičnih topografskih napisih za jezikovno mešani del Koroške.

(Dalje v prihodnji številki)

- 28 Delo, 22. januar 1972; Kärntner Tageszeitung, 23. januar 1972.
- 29 Večer, Maribor, 1. februar 1972; Kärntner Tageszeitung, 2. februar 1972.
- 30 Kleine Zeitung, 3. februar 1972; Delo, 3. feb. 1972.
- 31 Prim. Kleine Zeitung, 12. april 1972.
- 32 Delo, 15. april 1972; Volkszeitung, Klagenfurt, 14. april 1972.
- 33 Prim. Volkszeitung, 18. april 1972.
- 34 Volkszeitung, 18. avgust 1972.
- 35 Prim. Die Presse, Wien, 22. in 23. avgust 1972.
- 36 Die Presse, 26./27. avgust 1972.
- 37 Die Presse, 11. september 1972.
- 38 Prim. Arbeiter Zeitung, Wien, 15. september 1972.

Spominska svečanost ob 35-letnici selskih žrtev

Krajevna društva v Selah in osrednji organizaciji so v nedeljo na selskem pokopališču priredili veličastno spominsko svečanost ob 35-letnici obglavljenja 13 slovenskih antifašistov iz Sel, Železne Kaple in okolice. Svečanosti se je udeležilo blizu tisoč domačinov iz Sel, Železne Kaple in drugih krajev južne Koroške. Prišli pa so tudi prijatelji in znanci iz sosednjih obmejnih občin v Sloveniji, predvsem iz Škofje Loke, ki je pobratena s selsko občino. V okviru svečanosti je bila tudi spominska maša, ki jo je daroval domačin magister Ivan Olip. Cerkev seveda ni mogla sprejeti vseh obiskovalcev pa čeprav je bila nabito polna.

Med častnimi gosti, ki so se udeležili spominske svečanosti so bili svetnik ambasade SFRJ Milan Ribica, generalni konzul SFRJ Milan Samec, župan selske občine Anton Hribnik, zastopstvo pobratene občine iz Škofje Loke in številni predstavniki raznih organizacij.

Na predvečer nedeljske spominske svečanosti je bila v farni dvorani v Selah otvoritev razstave, katere vsebina je bila povezana z dogodki pred

ritev velja spominu na junake, ki so padli za svobodo domovine in svobodo slovenskega naroda na Koroškem. Te žrtve niso bile zaman, ker so bistveno prispevale k zrušitvi nacistične Nemčije. Vendar pa moramo koroški Slovenci ugotoviti, da za nas te ogromne žrtve še niso rodile zaželenega uspeha: vse predolgo smo morali čakati na uradno priznanje našega doprinosa za osvoboditev Avstrije in še vedno moramo čakati na izpolnitev člena 7, ki

je zaključil Velik svoje besede, naj nam bodo obveza, da bomo ostali zvesti idealom za katere so žrtvovali svoja življenja. Selski župan Anton Hribnik je spomnil na kakšen strašen način je bilo 13 Slovencev iz Sel in Železne Kaple usmrčenih. Obglavljeni so bili zato, ker so se poslužili pravice upora proti nasilju. Dali so najdražje kar so imeli — življenje za zopetno vzpostavitev demokratične Avstrije. Zbrali smo se, da se v globoki hvaležnosti poklonimo spominu junakov, ki so iz ljubezni do naroda in domovine darovali življenje za svobodo domovine in enakopravnost svojega naroda. To so bile uvodne besede predsednika NSKS dr. Matevža Grilca in nadaljeval je, da ni lahko odpustiti zločinov, ki jih je storil nacizem nad našim ljudstvom, pozabiti pa jih ne smemo, ker bi bile sicer zaman vse ogromne žrtve. Selski in kapelški junaki so prispevali velik delež za osvoboditev Avstrije in posebej za čl. 7, ki po vsem tem ni nikakršno darilo, marveč s krvjo priborjena pravica. Zato neizpolnjevanje člena 7 pomeni poklon tistim silam, ki so zakrivile med drugim tudi smrt teh žrtev. Ugotoviti moramo, da koroški Slovenci še vedno nismo enakopravni — dnevno se kršijo naše pravice in uprizarjajo procesi proti našim aktivistom, ki so opozarjali na neizpolnjene obveznosti. Z zadoščenjem smo sprejeli vest o ukinitvi procesov proti selskim fantom. To je izraz dobre volje in prvi ukrep, ki ga niso diktirali koroški nacionalisti. Zato pa je reakcija na ta ukrep tudi pristno „koroška“. Tiste, ki se danes zgražajo, je treba vprašati, kje so bili tedaj, ko so podirali dvojezične napise; zakaj niso protestirali takrat ko je zveznik predsednik dr. Kirchschläger ukinil postopek proti „Tafelstürmerjem“. Pojdimo s te prireditve, je zaključil svoje besede dr. Grilc, s prisego, da so ideali za katere so darovali življenja, da so ti ideali tudi naši ideali, da je njihov boj tudi naš boj. Predvsem pa da bomo ostali zvesti Slovenci in izpolnjevalci njihove oporoke.

Izvajanja predsednika ZSO dr. Francija Zwitterja objavljamo na 1. strani. Ob spremljavi petja „Žrtvam“, ki ga je izvajal partizanski zbor „Matija Verdnik-Tomaž“ je bilo polaganje venec. Poleg venecv osrednjih organizacij, so venec položili tudi zastopniki obeh domačih prosvetnih društev „Planina in „Herman Velik“, Zveze koroških partizanov, občin Sele in Škofje Loke, Volilne skupnosti in drugi.

Po prireditvi na pokopališču pa je bila v farni dvorani še TV predstava (s pomočjo video-rekorderja). Na TV ekranih so se predstavili tisti Selani, ki so preživeli strašni čas zadnje vojne. Iz njihovih doživetij smo jasno razbrali, da je življenjska volja našega ljudstva močnejša od tistih, ki nam odkarjajo pravico do obstoja.

so ga nam priborile prav te žrtve; zato nam mora biti njihovo junaštvo opomin, da še naprej vztrajamo v boju za naše pravice. Predstavnik SPD „Herman Velik“ dr. Zdravko Velik se je kar že njegov predgovornik spomnil žrtev in dejal, da so se Selani v času Hitlerjeve strahovlade uprli, ker so bili prepričani, da mora propasti takšen režim, ki tako brezobzirno tlači pravico. S svojo borbo so krojili svobodo, dali so življenje za lepšo bodočnost za živimo ter mnogo prispevali za vzpostavitev svobodne in demokratične Avstrije. Njihova borba in borba neštevilnih partizanov je omogočila, da danes lahko živimo v svobodi. Ob spominu na njihovo žrtve pa mora biti naš pogled uprt v sedanost in bodočnost — napravili moramo vse, da se takšni časi ne bodo nikdar več povrnili. Če bomo skupne cilje postavili nad osebne interese, potem nam bo to gotovo uspelo. Žrtve naših junakov,

35 leti. Pokazan je bil obsežen material s tedanjih procesov. Naslednji dan je bila razstava cilj številnih obiskovalcev, ki so tako imeli priložnost natančneje seznaniti se s podrobnostmi takratnega procesa na Dunaju.

Spominska svečanost na selskem pokopališču se je začela z blagoslovom pri obeh spominskih ploščah nameščenih ob vhodu v staro selsko cerkev. Obred je prav tako opravil magister Ivan Olip. Nato je skupina mladih rečitalorjev recitirala odlomke iz sodbe proti selskim žrtvam. Sledili so govori. Trije pevski zbori — moški in mešani iz Sel ter partizanski zbor „Matija Verdnik-Tomaž“ iz Pliberke so skrbeli za povezavo med govori. Prvi je spregovoril predsednik KPD „Planina“ Marjan Olip. Spomnil je na besede zveznega predsednika na dunajski svečanosti v čast selskim žrtvam, da obglavljeni koroški Slovenci niso brez časti in tudi nikoli niso bili. Ta prire-

Kanalski Slovenci spet v težavah

Že večkrat smo poročali o težavah, ki jih imajo Slovenci Kanalske doline v sosednji Italiji. Te težave so predvsem v tem, da so Slovenci vedno tarča protislovenske gonje s strani takoimenovanih „nemških“ prebivalcev. Skratka položaj je podoben našem koroškemu, samo s to razliko, da se imajo tamošnji „nemški“ prebivalci (po večini ponemčeni Slovenci) za branitelje „Italijanstva“.

Zadnja televizijska oddaja o Kanalski dolini je dvignila mnogo prahu. Iz ust domačinov se je zvedela resnica, kako živijo Slovenci in s kakšnimi težavami so obdani. Seveda to nekatere ni šlo v starokopitne glave in prišlo je do izbruha. Začelo je z letakom neke zasebne radijske postaje, ki je pozivala prebivalce „raznih narodnostnih skupin“ naj „osamijo tiste, ki ustvarjajo sovražstvo med prebivalstvom“.

Domači župniki so proti gonji omenjenih „nemških“, katerim so se pridružili tudi italijanski prebivalci, zavzeli jasno stališče v obliki tiskovne izjave naslovljene na vernike in na vse narodnostno mešano prebivalstvo. V izjavi poudarjajo, da je dokumentarna oddaja ljubljanske TV o Kanalski dolini imela namen opozoriti javnost na dve glavni vprašanji: na nujnost ukinitve služnostnih pravic in na za-

gotovitev zaposlitve ljudem v domačem kraju, po drugi strani pa na dejstvo, da italijanska vlada ni dala ničesar storila za slovenski jezik v Kanalski dolini. Za poučevanje italijanskega jezika, ki je uradni jezik, naredi vse, za nemščino plačuje 2 uri tedenskega pouka, za slovenščino pa ne naredi ničesar. V Ukvah javna uprava ni hotela dati dovoljenja za popoldanski pouk v šoli, čeprav je bila šola prazna. Izjava se zaključuje z ugotovitvijo, da je omenjeni letak „radia Valcanale“ napisal človek, ki slovenščino zelo slabo obvlada.

Na prašnja oziroma pobudo ukovskega župnika so Ukovčani prejeli izrecno dovoljenje za pouk slovenščine in verouka najprej od didaktičnega ravnateljstva v Trbiču potem pa še od občinske uprave v Naborjetu pod katero spadajo Ukve. To je bilo 6. marca. Toda

že kar trikrat za povrstvo pa se je zgodilo, da je znana učiteljica Broccaioli zaklenila svoj razred, tako da župnik s šolarji ni mogel v razred. Pod silo razmer so bili prisiljeni, da so se skozi okno, ki se z zunanje strani zlahka odpira, splazili v razred, kar je imela za posledico, da je učiteljica prijavila karabinerjem „neznance zaradi vlova“. V torek 11. aprila popoldne se je pred šolskim poslopjem zbralo večje število staršev, da bi videli, če se bo dogodek ponovil. Broccaiolijeva je ponovno zaklenila razred, v katerem poučuje in za katerega ima župnik Gariup pismeno dovoljenje za uporabo. Zaradi tega je delegacija staršev ostro protestirala pri županu Erlichu proti samovoljnosti te učiteljice. Res čudno je, da si more neka učiteljica privoščiti vse kar se ji zdi in to proti vsem odločbam šolskih in javnih oblasti...

Slovenci v Kanalski dolini so se obrnili na slovensko in italijansko demokratično javnost, da vplivajo na to, da se preneha s protizakonitimi dejanji proti slovenskemu prebivalstvu, ki brani samo to, kar je prejelo od svojih prednikov — dragoceni materinski jezik.

Zveza slovenske mladine, Slovenska športna zveza, Zveza koroških partizanov in Slovensko planinsko društvo vabijo na

pohod „Po poteh partizanske Ljubljane“

v soboto 13. maja 1978

Odhod iz Celovca (izpred sedeža ZSO, Gasometergasse 10) ob 6.30 uri zjutraj z omnibusom. Vožnja bo brezplačna.

Pohod „Po poteh partizanske Ljubljane“ je tradicionalna prireditev, na kateri smo koroški Slovenci že večkrat sodelovali.

Prijave pošljite do 11. maja na eno izmed zgoraj navedenih organizacij v Celovcu, Spitalgasse 12/III ali telefonsko (0 42 22) 85 2 35.

Seja pliberškega občinskega sveta

Pliberški občinski svet se je na svoji seji v ponedeljek, 24. aprila 1978 soglasno odločil, da reši problem slabih občinskih cest med naselji Bistrica, Dvor, Ponikva, Dolinčiče, Kot in Libuče. Proti prvotnemu načrtu, ki je predvideval asfaltiranje cest le v povprečni širini tri in pol metra, bodo ceste dobile v večini širini metre široko asfaltno plast.

Da se ozko asfaltiranje lahko zelo maščuje, doživljajo občani dnevno na cestah v Rinkole in Vogrče, kjer moraš z avtom, če hočeš priti mimo drugega vozila, vedno na bankine. To seveda uničuje cestišče in predstavlja precejšnjo prometno nevarnost. Na te izkušnje so posebno opozorili zastopniki Enotne liste: Frakcijski vodja Mirko Kert je dejal, da je treba graditi za desetletja. Ustrezna izgradnja sedaj, tako je povedal Jože Partl, je bolj ekonomska. Dejansko je občinski svet uvidel, da je treba bolj na bodočnost misliti, kakor je to zahteval mestni svetnik Ignac Domej. Vsem so se končno stvarni razlogi zdeli tako prepričljivi, da je občinski svet na predlog socialistične frakcije sklenil sledečo rešitev: Ceste na relacijah Bistrica—Dolinčiče, Bistrica—Ponikva in Ponikva—Libuče dobijo zaradi močnejšega prometa — tu vozijo tudi avtobusi — štiri metre širok asfalt; cesta od Bistrice na Dvor in od Ponikve v Kot pa le trimetrskega. Seveda bo taka izgradnja povečala stroške, in sicer za 700.000 šil. A večino vsote (okoli 4 mio. šil.) bo možno financirati z agrarno-investicijskim kreditom dežele. Na zahtevo EL je padla še druga točka prvotnega predloga; mestni svetnik Ignac Domej se je namreč izrekel proti spremembi že sprejetih, torej veljavnih sklepov glede prioritete pri izgradnji cest.

Iz županovega poročila je bilo povzeto, da so se pričela pogajanja za razširitev tovarne tesnila „Knecht-Filterwerk“ v Šmihelu pri Pliberku. Tovarna potrebuje ca. 3,5 ha več prostora. Potrebno površino pa bi mogla dobiti le od Merkačeve in Kušjeve družine v Šmihelu. Obe družini stavljata seveda določene pogoje. Vrh tega naredi deželna vlada svojo pomoč odvisno od sodelovanja pliberške občine. Le-ta namreč naj bi nakupila zemljišče za tovarno in se vključila v pogajanja kot partner, kar pa seveda zahteva, da občinski svet sprejme tozadevni načelni sklep. Na seji se je govorilo o možnosti izmenjave zemljišč, n. pr. občinski gozd v katastrski občini Lovanke za zemljišče družine Merkač. Mirko Kert (EL) je želel več informacij o celotni zadevi okoli omenjene tovarne in menil, da bi občina morala dobiti pravico soodločanja v obratu samem, če se že vključi v to stvar. Svoje odklonilno stališče pri glasovanju o načelnem sklepu je Mirko Kert, zelo zaskrbljen zaradi pomanjkanja delovnih mest v občini, utemeljil s pičlostjo informacij in nedoglednostjo morebitnih posledic. Reklo se je tudi, da bo občina investirana sredstva dobila v teku let po poti davkov in dajatev spet nazaj.

Brez posebne diskusije je občinski svet odobril letni obračun za leto 1977. Redni dohodki v višini domala 27,5 milijona šilingov so presegli izdatke za 100.000 šilingov. V izrednem delu obračuna (3,9 mio. šil.) ni presežka, a tudi ne primanjkljaja. Mandatarji so dali županu in mest-

nemu svetu razrešnico, kritične pripombe so izrekli edino zaradi slabega zaključka občinskega kopališča, ki je kljub temu, da je bilo dano v najem, povzročilo še večji deficit kot predlanskim. Letošnjo najemninsko pogodbo je občinski svet zato spreminil: Polovico obratnih stroškov bo nosil najemnik, ki lani menda ni pravilno ravnal s kemičnimi sredstvi za vodo. Lanski pliberški sejem tudi ni prinesel toliko denarja, kot so si ga pričakovali.

Sprejetje novih uredb v zadevi oskrbe občanov z vodo je bilo zgolj

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vabi

● v soboto 6. maja ob 19.30 uri pri Voglu v Št. Primožu na **PRIJATELJSKO SREČANJE S PEVCI IZ NÜRNBERGA**. Na sporedu bo koncert in družabnost s plesom

● v nedeljo 7. maja ob 14.30 uri pri Voglu v Št. Primožu na **MATERINSKO PROSLAVO**. Spored bodo izvajali naši otroci in mladinci

Prisrčno vabljeni!

formalnega značaja. Strugo Bistrice bo treba regulirati, verjetno ne samo na območju Konovec marveč tudi v spodnjem delu proti Dravi. Občinski svet je sklenil, da se naj izdela osnutek projekta.

Zadovoljiv zaključek je našla zadeva okoli protokola februarke občinske seje. Tisti zapisnik namreč ni podal objektivnega poročila o diskusijskem prispevku Jožeta Partla (EL) v zvezi s proračunom, v zapisnik so tedaj kratkomalo vzeli izvleček iz komentarja v Kleine Zeitung. Proti temu je EL odločno protestirala in zahtevala popravek. Ta popravek, ki ga je spisal Jože Partl v slovenščini, je zdaj na zadnji seji župan dal prebrati od zapisničarice tako v slovenščini kot tudi v nemščini. Za nemški prevod je poskrbela občina sama. Popravek je bil končno soglasno odobren. Vsaj v tem primeru se je uveljavila tista dvojezičnost, za katero se dosledno zavzema Enotna lista.

Slovensko prosvetno društvo Borovlje vabi na igro

PRIČARANI ŽENIN

na binkošno nedeljo 14. maja ob 14. uri pri Cingelcu na Trati.

Gostuje: SPD „Bilka iz Bilčova“

PISMO BRALCA:

Aussiedlung der Slowenen aus Slowenien

In einem Flugblatt des Kärntner Abwehrkämpferbundes (April d. J.) wird behauptet, daß die Hälfte der Deutschen liquidiert und die andere Hälfte vertrieben wurde. Milliarden an Vermögen, Boden und Hausbesitz hat Jugoslawien bedenkenlos geraubt. Davon hat Slowenien einen bedeutenden Anteil.

Dazu ist zu sagen, daß vorher von den Nazis mehr Menschen vertrieben (ihr Hab' und Gut mußten sie zurücklassen) und in ein KZ oder Aussiedlungslager gebracht wurden, als nachher Deutsche aus Slowenien ausgewiesen oder geflüchtet sind (die einheimischen Deutschen inbegriffen). Die damaligen Verhältnisse kenne ich soweit ganz gut.

Im Januar 1940 wurde ich zur Polizei einberufen, da ein Teil der Berufspolizisten, besonders die jüngeren für die zu besetzenden Gebiete bestimmt waren. Obwohl es bei uns noch keinen Krieg gab, sprach man in einer Schulung von der Besetzung Warschaws. Die meisten Jahre war ich in Slowenien (bis 9. Mai 1945). Ich war immer bei der Ordnungspolizei, so konnte ich mich freier bewegen und kam mit der Bevölkerung in Kontakt. Auch habe ich viel gesehen und erfahren, das alles wäre bei einer Kampfeinheit nicht möglich. Ich habe auch etwas Slowenisch gelernt, so konnte ich der Bevölkerung mitunter einen Wink oder Rat geben und auch Briefe und Lebensmittel vermitteln. Ich habe die Slowenen achten und schätzen gelernt, denn dieses friedliche Volk mußte viel leiden. Wenn man nun den Slowenen Vorwürfe macht, so sollen diese Leute bedenken, wenn sie den Slowenen den Splitter im Auge vorwerfen, so mögen sie den Balken im eigenen Auge nicht übersehen. So ist nämlich die Wirklichkeit.

Ich habe es für ein Verbrechen gehalten, wie man die Slowenen behandelt hat und habe trotzdem mitgetan — Jägerstätter war ein Ausnahmefall, und zwar ein rühmlicher. Da man jetzt, um die antislowenische Stimmung im Gange zu halten, wieder die Vergangenheit ausgräbt, (Unser Kärnten) ist es von mir irgendwie

als eine Wiedergutmachung, wenn ich über die damalige Zeit berichte. Ich weiß, ich werde bei gewissen Kreisen Anstoß finden, das nehme ich in Kauf.

Gewiß, es wäre viel besser über die Vergangenheit zu schweigen, wenn jedoch eine Seite diese Vergangenheit wieder aufgreift, so ist es ein Gebot der Gerechtigkeit, der Wahrheit eine Gasse zu machen.

Gleich nach dem Überfall auf Jugoslawien (es wurde keine Kriegserklärung gemacht, das war bei Hitler nicht üblich) wurde mehr als die Hälfte Sloweniens von Hitlertruppen besetzt, der Rest von Italien und Ungarn. Mit der Wehrmacht kam die Gestapo. Die gesamte Intelligenz, auch Priester und Personen die politisch untragbar erschienen, wurden verhaftet und in provisorische Gefängnisse gebracht, und später nach Serbien und Kroatien verfrachtet, die folgenden Aussiedler wurden nach Deutschland (Altreich nannte man es damals). Schon 12 Tage nach dem Einmarsch kam Himmler und gab Richtlinien für die Aussiedlungen. Nebenbei bemerkt, wurden noch im April die beiden orthodoxen Kirchen in Celje und Maribor dem Boden gleichgemacht, die Slowenen mußten die Sprengung besorgen. Man vertrat keine slawische Spur.

Nun ging die Aussiedlung zügig voran. Das Savegrenzgebiet wurde ganz entslowenisiert (34.193 Personen). Sie kamen ins Reich in ca. 68 Lager. Eine Verfügung Hitlers sagte, wenn jemand aus dem Lager flüchtet, so sind die Familienangehörigen und Verwandten ins KZ zu bringen, wer von der Flucht gewußt hatte wird gehängt.

Da die Slowenen oft nur kleinere Wirtschaften hatten, wurden diese zusammengelegt, um daraus große Bauernhöfe zu machen, diese wurden dann den Neusiedlern übergeben; nun bewohnte nur eine Familie den Hof auf dessen Grund früher mehrere slowenische Familien lebten. Ähnlich war es bei gewerblichen und anderen Betrieben. So erklärt sich, daß nach dem Zusammenbruch des Nazireiches, die Zahl jener Personen die

den Boden und Besitz — der ihnen ja nicht gehörte — verlassen mußten, kleiner war als die Zahl der vorher vertriebenen Slowenen. Wenn man noch die Zahl jener, die keinen Besitz hatten, und ausgesiedelt wurden, dazurechnet, so käme man zu einem Verhältnis etwa 1:2.

Es wird mitunter behauptet, der Grund der Aussiedlungen wären die Partisanen. Das stimmt nicht. Als die Aussiedlungen begonnen haben, gab es noch keinen Partisanenkampf. Damals wurde es anfangs auch nicht erklärt, es sei politische Notwendigkeit und es wurden auch eindeutschungsfähige Slowenen ausgesiedelt (etwa 7 Transporte). Diese hatten eine bessere Behandlung. Die planmäßigen Aussiedlungen waren von Anfang an eine beschlossene Sache. Es sollten 250.000 Slowenen ausgesiedelt werden, dieser Plan konnte nicht verwirklicht werden. Durch die Partisanen gehemmt, konnten großangelegte Aussiedlungen nicht durchgeführt werden. Auch nach dem Debackel von Stalingrad wurde man vorsichtiger, man wollte sich nicht noch mehr verfeinden. Die üblichen Transporte der partisanen-

Erläuterungen zum Beitrag durch Zeitungsauszüge

Kleine Zeitung, 30. April 1942

Aus einer Rede des Gauleiters Rainer über Oberkrain.

... „Wo durch die Beseitigung reichsfeindlicher Elemente Lücken in der Bevölkerung entstanden sind oder noch entstehen sollten, kommen Deutsche aus dem Allgäu Kärnten in das Oberkrainer Land. Sie fühlen sich als Pioniere. Sie werden zur Klammer werden, die dieses schöne Land nicht mehr ausläßt. Kärnten hat mit Begeisterung seine erweiterte Reichsaufgabe übernommen. Es setzt seinen Stolz darein, sie reslos zu lösen.“

„Die Parteiorganisation in ihren wichtigsten Teilen ist aufgebaut. Sie bewahrt sich in der Herüberholung dieses seiner selbst vergessenen Deutschlands...“

Marburger Zeitung, 29. Juni 1942

„Bessarabiendeutsche finden im untersteirischen Grenzboden neue Heimat...“

... „die Sippen der Bessarabiendeutschen haben nun ihre Eigenhöfe eingewiesen erhalten... Mit den benachbarten Ansiedlern aus Gottschee aber werden sie zusammenwachsen zu einem Wall, der diese neugewonnenen alten Gebiete in den sicheren Hort des Reiches einleitet.“

Marburger Zeitung, 16. Aug. 1942

... „nun übernimmt Zug um Zug, Gemeinde um Gemeinde der Grenzlandbauer seinen Hof.“

Völkischer Beobachter, 28. Sept. 1942

„Zum erstenmal ist nun die Bahn

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO V GLOBASNICI

vabi na

6. kulturni festival

ob 75-letnici ustanovitve Slovenskega kulturnega društva v Globasnici
od 30. aprila do 7. maja 1978

petek, 5. 5. ob 20.00 uri SE ŠE SPLAČA GOVORITI SLOVENSKO?

predava dr. Erich PRUNC

sobota, 6. 5. ob 14.30 uri Mladinska spevoigra „PLESOČI OSLIČEK“

naslopa „Oder mladje“ Koroške dijaške zveze iz Celovca

nedelja, 7. 5. ob 14.30 uri SLAVNOSTNA AKADEMIJA

Vse prireditve so pri ŠOŠTARJU V GLOBASNICI.

freundlichen Leute, der Verdächtigen und sonstigen Unerwünschten gingen weiter, meistens in die KZ. Noch eine Gruppe muß man erwähnen, die Angehörigen hingerichteter Geisel.

Es wird immer behauptet, die Untersteiermark wäre ein vorwiegend deutsches Land gewesen.

In Mayers Konversationslexikon wird in einer Statistik aus dem Jahre 1896 folgendes angeführt: Steiermark 1.282.708 Ew. davon 872.314 Deutsche, 410.464 Slowenen, von diesen wohnten rund 400.000 in der Untersteiermark und etwa 10.000 in der heutigen Steiermark. Damals gab es

in Kärnten 361.008 Ew. davon 258.508 Deutsche und 102.500 Slowenen. In Marburg gab es 17.248 Deutsche und 2653 Slowenen; in Cilli 4684 Deutsche, 1580 Slowenen; in Luttenberg 727 Deutsche, 414 Slowenen. Nur diese 3 Orte hatten eine deutsche Mehrheit, in anderen Orten wohnten nur vereinzelt Deutsche. Nach dem Ersten Weltkrieg hatte Österreich auch Marburg ins Auge gefaßt, jedoch hätte es müssen rund 200.000 Slowenen mitnehmen, deshalb wurde der Plan fallengelassen. Nach einem deutschen Bericht gab es im Jahre 1941 19.000 Deutsche in der Untersteiermark.

Marburger Zeitung, 6. Sept. 1942

„Mit dem 1. Sept. wurden in den Südtirolern Siedlungsbauten die letzten 32 Wohnungen meist an kinderreiche Familien vergeben.“ (B. d. Sch.) Nur wenige Südtiroler wurden in der Untersteiermark angesiedelt.

Kleine Zeitung, 17. Dez. 1941

„Der erste Reichsstatthalter in Kärnten, Amtseinführung des Gauleiters Dr. Rainer durch den Reichsinnenminister (Dr. Frick).“

Dr. Frick umräß die neuen Aufgaben des Reichsstatthalters von Kärnten, wobei er hervorhob:

Ihre wesentliche Aufgabe wird es sein, die neuen Gebiete in Südkärnten (!) und Oberkrain restlos einzugliedern und sie zu wertvollen, gleichwertigen Teilen Ihres Gau's zu machen... Nach der Eingliederung wird es Ihre Aufgabe sein, auf den vorhandenen Grundlagen aufzubauen und das bisher Erreichte zu vertiefen und mit frischem Leben zu erfüllen. Aber alle diese Aufgaben treten zurück hinter der letzten Endes entscheidenden Frage der völkischen Eingliederung des Landes südlich der Karawanken. Diese Aufgabe muß stets die Richtschnur Ihres Handelns sein; denn ohne die Schaffung eines Walles von deutschen Menschen in diesem Land und ohne die politische Aktivierung dieser deutschen Menschen, wird jedes noch so schöne Verwaltungsbauwerk bald zusammenbrechen.“

F. C.

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „SVOBODA“ V ŠT. JANŽU V R.

vabi na igro

„Volkodlaki“

v nedeljo 7. maja 1978 ob 20. uri pri Tišlarju v Št. Janžu v Rožu.
Gostujejo igralci SPD „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni.
Ljubitelji odrske umetnosti prisrčno vabljeni.

Odbor

JANEZ ŠVAJNCER

18

Pridi k potoku

„Mimo drevesa sta se zapeljala na njivo v koruzo,“ je pojoče zategnil mehanik Dolfe.

„Sta mrtva?“ je vprašala Zinka Meglič.

„Ste jo slišali?“ Mehanik Dolfe je odkimal. „Kaj pa blebeče neumnosti? Ti bi tako rada videla, da bi se fanta stegnili in z nosom zadržali zemljo od spodaj navzgor proti nam. Jok, nista zaspala za večno, še bosta hodila v zelje... Ali se ti Gregor kaj smili?“

„Oba se mi smilita,“ je rekla Špela Hreščak.

„Nam tudi,“ so zategnile učiteljice.

Zinka Meglič je molče strmela na dvorišče.

„Kaj točiš solze?“ je hladno vprašal mehanik Dolfe. „No ja, ti ga rada vidiš. Mislim na Gregorja Šipka. Dosti ga ravno ni v hlačah, zate pa bo že dober.“

Zinka Meglič je z jezo zaloputnila okno.

„Zdaj si jo pa užalil,“ je očitaloče pripomnila Špela Hreščak.

„Figo grintavo. Deklina tako samo leži v postelji. Boste videle, dekleta, kako bo priletela. Spravil sem jo na noge. Stavim za liter vina in pol pečene piške. Katera stavi z menoj?“

Mehanik Dolfe je uganil ta pravo. Že se je med vhodnimi vrati pojavila Zinka Meglič. Dihala je prajajeno in po tihem vprašala: „Kaj se je zgodilo? Ali sta se fanta res ponesrečila z avtom?“

„Si sedela na ušesih ali na riti?“ Mehanik Dolfe je povzel besedo. „Ponesrečila, ponesrečila. Še kar pošteno. No, tako hudo jima tudi ni bilo, saj sta odnesla skoroda celo kožo. Malo lukenj sta dobila, čisto majhnih, da pogledaš skozi in se ti pokažejo nebesa. Odpeljali so ju v bolnišnico, kjer ju bodo

pokrpali kot stari Jošt pošvedrane čevlje, če mu jih, seveda, prineseš v delo.“

„Da ti je le za smeh,“ je očitala Helena Plavec.

„Naj se jočem? Pogledite Zinko! Cisto mokra je postala. Ne verjamem, da ima od prej. Zdaj se ji je nabral studenček. Naj živijo solze! Dekleta, prinesite mi kozareček, da si natočim slane pijače. Sol je dobra za hudo žejo.“

Dragica Flis je stopila iz kroga proti mehaniku Dolfetu. „Prelahko jemlješ nesrečo. Pazi, da ti sam ne boš kdaj obležal pod svojim mopedom. Torej si nisi izmislil? Naš Gregor se je ponesrečil, si rekel.“

„Rekel, rekel,“ je pritrdil mehanik Dolfe.

„Dekleta, odpeljimo se v bolnišnico,“ je menila Dragica Flis.

„Spodobi se,“ je rekla Špela Hreščak.

„Jaz mu bom nesla rože,“ je rekla Helena Plavec.

„Pol denarja prispevam jaz za tvoj šopek,“ se je ponudila Štefka Vranc.

Špela Hreščak je pomenljivo pogledala po dekletih.

„Vsaka od nas bo dala nekaj, pa bo v redu, a ne?“

Mehanik Dolfe se je zazrl v Zinko Meglič. „Ti ne boš stisnila iz sebe nobene pare?“

„Ona že žaluje za Gregorjem,“ je ušlo Špeli Hreščak. Zavedela se je izrečenega in naglo povsila oči.

„Seveda bom primaknila svoj delež,“ je tiho rekla Zinka Meglič. „Pojdem po torbico.“

„Grem s teboj?“ je nagajivo vprašal Dolfe. „Pot poznaš sama, jaz bom le pazil, da te poberem in postavim na noge, če ti bo postalo slabo. Če bi bil jaz v tvoji koži, mi zdaj tudi ne bi bilo za smeh in norčije.“

„Zapri že svoj ostri jezik v zabojo,“ je navrgla Špela Hreščak.

Mehanik Dolfe se je zavrnil. „A tako, moj ostri jezik. Prej sem bil pa dober, da sem povedal, kaj se je pripetilo vašemu Gregorju in Ferencu. Osel sem bil, da sem vam poklepetal. Jaz sem dober in poštena duša. Rad pomagam človeku, rad kaj popijem, povem pa tudi vse, kar zvem. Nesrečo sem

videl na svoje lastne oči, zato sem vam jo še z večjo voljo opisal.“

„A si bil zraven?“ je nestrčno vprašala Helena Plavec. „Ti si posrečena! Enkrat sem že povedal, zdaj pa naj zaradi tebe začnem Jovo na novo. Ali si pritisnjena? Si ja učiteljica in bi si lahko zapomnila. Oprosti, res ne vem, mogoče si se pa rodila v mlinu, kjer se vse dvakrat pove.“

Učiteljice so odhitele v poslopje. Mehanik Dolfe je gledal za njimi in vzklical: „Hitro prinesite denar za šopek! Hitro! Če mi boste dale napitnino, ga bom takoj odpeljal v bolnišnico.“

„Kaj pa tako vpiješ?“ se je oglasil ravnatelj Gvido Zorec. Prihajal je z glavne ceste po potki, ki je peljala proti šolskemu dvorišču.

„Jaz nič ne vpijem, jaz samo čakam na denar za šopek.“

„Kakšen šopek?“

Mehanik Dolfe je ravnatelju lepo po vrsti ponovil, kar je poprej pripovedoval učiteljicam.

Ravnatelj Gvido Zorec je sicer nepremično stal na mestu, kadar se je s kom pogovarjal. V tem hipu je drsal z desnim čevljem v drobnem gramozu, da mu je nastala jamica pod nogo. Pogledoval je predse in nato je počasi preletel z očmi šolo in stanovanjsko poslopje. Obstal je na lipi ob cesti in vzdihnil. „Pa ravno v drevo sta se zaletela z avtom.“

„Saj to je tisto! Marsikdaj sem že rekel, da so nam drevesa napoti. Jaz bi tole lipo že davno podrli. Ljudje so postali taki stiskači, da mi nikjer ne ponudijo več lipovega čaja z žganjem. Mogoče imajo drevesa tudi svoj magnet, ki opozori človeka na nevarnost. Obadva sta se zapeljala mimo debela. Za las je manjkalo, pa bi bila v lesu. Drvo na drvo.“

„Čas ni primeren za to, da brijete norce iz resne zadeve,“ je hladno rekel ravnatelj Gvido Zorec.

„Šopek jima bom pa vseeno odpeljal,“ je veselo odgovoril mehanik Dolfe in prižgal motor.

10

Še kako je pretreslo Dragico Flis! Komaj je vzdržala, da

Tuji otroci v domačem gnezdu

V gostem leskovju je skrito gnezdece penice Ciciputke. Ravno kar je znesla tretje jajčece in sedaj hiti urno nad žuželke. Možiček Ciciputko jo že čaka na bukovi veji. Med veselimi žvrgolenjem kmalu izgineta v goščavi. Ne poteče niti pet minut, pa že prileti v leskovje kukavica Sivka.

„Ravno prav prihajam,“ se smehlja in bistro pogledala v Ciciputkino gnezdo. Hitro sede vanj in, ko odleti, so v gnezdu štirilajčka. Enaka in podobna so si, kakor je pač jajce podobno jajcu.

„Kuhu, kuku!“ Z visoke smreke kliče Sivko njen mož Kukoslav. Hitro je Sivka pri njem. Holaj, sedaj pa na kosmate gosnice!

„Lej, lej,“ pravi Kukoslav ženki, ki se ravno masti s tolsto gosenco, „v drenovem grmičju gnezdi taščica Gugica. Menda že vali.“

„O ne,“ odvrne Sivka. „Ima šele dvoje jajc. Včeraj sem ju preštel.“

„Potem pa znesi še ti eno zraven,“ predlaga Kukoslav.

„Saj tudi bom,“ pritrdi Sivka. Res, nekaj dni pozneje gre Sivka oprezat, kdaj bo gnezdo prazno. Ne traja dolgo in Gugica odleti. Sivka sede mirno na toplo gnezdece in priloži svoje jajce.

Teden dni pozneje izsledi Sivka v gostem grmovju ob potoku domek pastirčice Tresorepke. Pet jajčec je že v njem.

„Preveč jih je,“ si misli Sivka, odpre kljun, vrže eno jajce na zemljo in znese svoje zraven.

„Kuku, kuku!“ se sliši s sosedne bukve. „Možiček me kliče,“ se smehlja Sivka in že odleti.

Na divji češnji gnezdi zeba Rubinka. Kukoslav pokaže Sivki gnezdo. „Tudi tej podarim eno jajčece,“ reče Sivka in zgrabi kosmato gosnico za vrat. In res, naslednji dan že tišči Sivko jajce; nato hitro zleti na češnjo. Jojmene, Rubinka še sedi v gnezdu.

„Ne morem več čakati,“ vzdihne Sivka. „Preveč me tišči jajce. Pa ga znesem kar na zemljo.“ Spusti se na tla in na mehak mah znese jajca. Potem zleti na češnjo in budno pazi na Rubinko.

Čez nekaj časa zeba res zapusti gnezdo in gre iskat hrane. Tačas pa Sivka hitro pobere s kljunom svoje jajce z tal in ga zanese v zebino gnezdece.

„Kar nič ni lepo od tebe, Sivka, da podtikaš jajca drugim plicam,“ jo je okarala Šoja Lepoperka, ki jo je opazovala s hrasta.

„Le ne vtikaj se v reči, ki naj te nič ne skrbijo in ki jih klepetulja, ne razumeš,“ jo jezno zavrne Sivka. „Uči se raje prej prirodotpisja in zvedela boš, da nesemo kukavice jajca v takih presledkih, da bi se prva že davno skvarila, preden bi prišla zadnja na vrsto.“

„Kuku, kuku!“ se oglasi z vrha Kukoslav. „Pa še nekaj si pozabila, Sivka. Povej jezičnici Lepoperki, da se hrani naš slavni rod izključno le z grdimi in kosmatimi gosnicami, ki jih nobena druga ptica ne mara. Te kosmatinke pa so manj redilne in zato jih moramo silno mnogo poloviti, da se ohranimo pri življenju. Zato pa kukavica ne utegne valiti.“

„A tako, potem pa mi oprost, Sivka,“ se opravičuje Lepoperka. „Tega nisem vedela. Na svidenje!“ in Lepoperka odleti.

„Kuku, kuku!“ se razlega po gozdu. „Kuku, kuku!“ odmeva od drugod.

Ves gozd prepeva v svežem zelenju in brstenju. Po skritih gnezdecih se že vale mladiči in Sivka gre pogledat k Ciciputki, kako je kaj. Lej, med tremi drobnimi golčiči čepi košata mlada Sivkina hčerka Kukica in je požrešna, da nikoli tega. Stara dva jo komaj pitata. Pri Gugici sedi mlada kukavica kar sama v gnezdu. Vse druge otročičke je že zrinila čez rob in gnezdo ji je že skoraj premajhno.

Pri Tresorepki čepi Sivkin otrok kar na glavah ostalih in gladko požre vsako bubo ali ličinko, ki jo oče ali mati prineseta mladici. Nič boljši ni mladi Kukoslav pri Rubinki. Polagoma je iztisnil iz gnezda obnemogle in sestradne mladiče ter ostal naposled sam. Ko je bil že goden za letanje, jo je lepega dne popihal iz gnezda in se ni niti zahvalil Rubinki za skrbno nego.

„Kuku, kuku!“ je klical po gozdu in mlade kukavice so se mu hitro odzvale. Vsa štiri gnezda so bila prazna. Domači otroci so pomrli, tuji pa zleteli v svet.

V juliju sta se začela Sivka in Kukoslav odpravljati na potovanje. „Kam pa, kam?“ ju vpraša radovedna Lepoperka. „Saj je vendar šele poletje in kje je še zima?“

„Že res,“ odvrne Sivka, „toda kukavičji rod mora na dolgo pot. Gremo daleč tja v

Vojna je končana

„Vojna je končana!“ so govorili ljudje z neprikrito srečo. Do včeraj smo begali v planine, do včeraj smo poslušali tamljanje, zdaj pa: „Naši so zmagali! Zmagali so partizani!“ Ali to pomeni, da bodo vsi tuji odšli? Da ne bomo več trepetali pred eksplozijami granat? Da se bo moj ata vrnil iz bojev?

Vse mogoče misli so se mi zmedeno podile po glavi in malce sem trepetal, da ne bom nikoli dojel, kaj pomenijo besede: Vojna je končana!

Tistega dne so se skozi našo vas umikali premagani vojaki sovražnikove vojske. „Tale so ubijali našel!“ so kazali nanje odrasli.

„Da se nikoli več ne vrnete!“

„Vaše ime naj bo pozabljeno!“ so se zaklinjale ženske. Eden od vojakov je zaostal daleč za kolono. Bil je izmučen in je komaj vlekel noge za seboj. Končno se nam je približal.

„Tudi tale je ubijal!“ je vzklil eden od mojih otroških tovarišev. Vojak ga je slišal. Ozrl se je v nas in v njegovih očeh smo videli solze. Začudili smo se in zmedli.

„Saj ni mogoče, da bi tudi on ubijal. Tako blag pogled ima,“ je zašepetal nekdo. Človek je bil zelo blede in upadlih lic. Ustnice so mu razpokale. Prišel je do studenca sredi vasi in se sklonil, da se napije. „Ne boš pil naše vode! Ti si bolgarski ubijalec!“ je zavpil nad njim stari Jovan. Bil je ves divji od bridkih spominov. Oči so se mu bliskale. Pognal se je k vojaku in ga silovito udaril s pestjo po glavi.

„Ubijal si! Tudi ti si ubijal, prokleto zver!“ je sodil Jovanov glas. Kot venec smo se strnili okrog njiju otroci, ženske in starci. Vojak se je komaj še držal na nogah. Drhtel je od nemoči in strahu. Tedaj se je pognal med ljudi stric Miša in stresel starca Jovana za rame:

„Ja človek, kaj počneš? Vojna je končana! Je tale tu pred tabo kriv za vse trpljenje, ki se je zgignilo na nas? Drugi so začeli vojno. Pomisli, da tega premaganca tudi čakajo doma njegovi. A vidite, ljudje, kaj bodo pričakali? Ej, ženske, dajte mu vode, da se napije!“ je zaklical k nam v sklenjeni krog.

Ena od žensk je napolnila vrč in ga ponudila vojaku. Zgrabil ga je in začuden smo gledali, kako pije: nismo vedeli, ali je njegova žeja tako strašna ali se hoče udušiti v vodi.

Ko se je napil, je postavil vrč na tla in se glasno zjokal: „Hvala vam, ljudje! Mogoče zaslužim, da bi me ubili. A verjemite — vojne nisem hotel. Prisilili so me, kot toliko drugih, da sem postal vojak, da sem se vojskoval.“

Stali smo kot okameneli. Stavemu Jovanu se je glava globoko povesila. Vojak pa je uprl pogled nekam v daljini nič in premaknil trudne noge. Kolona je bila že daleč. Poskušal jo bo dobiti. Spremljali smo ga z nemimi pogledi.

Vojna je zares bila končana.

Bojko Kirandžinski

Jutro

Pajek s križem, droben pajek v travi mrežo je razpel in čez noč je vanjo tiho rosne bisere zajel.

Pa je zjutraj sonce vstalo, pajek žarke je ujel in vse mavrice nebeske v rosne kapljice zaplel.

In je muha pribrenčala, z njo prigodel je obad, sta od čuda obsedela... Mavrice vsak gleda rad.

Kaj se je potem zgodilo! Sonček roso je popil, veter mrežo je raztrgal, pajek muham vrat zavil.

je dospela do sobe, že je zaprla vrata in zablajala. Prijela se je za prsi, sedla na posteljo in si z rokami pokrila oči.

Novica, da se je Gregor Šipek ponesrečil, jo je pretresla. V tem hipu je začutila, da je zaljubljena vanj. Že večkrat se je komaj premagovala, da mu ni priznala: ti mi mnogo pomeniš. Ko bi bila zdaj ob njem, se ne bi več mogla premagovati.

Toliko razsodnosti je le ohranila, da si je obrisala solze, vzela torbico z denarjem in se vrnila na hodnik. Tam se je srečala z dekletki, ki so odpirala vrata. Skupaj so odšle na dvorišče in izročile denar mehaniku Dolfetu. Malo so bile zbežane, ker je ob njem stal ravnatelj Gvido Zorec. Niti ga ni posebno presenetilo, še sam je primaknil bankovec in rekel: „Dolfe, le glej, da ne boš zapravil denarja. Predobro te poznam, zato se bojim za tvojo gobo v trebuhu.“

Mehanik Dolfe se je spravil na moped in se odpeljal. me po krivem, da ne boste goreli v peklju.“

„Ne govori neumnosti,“ je rekla Špela Hreščak. Zadihana je lovila zrak.

Mehanik Dolfe se je spravil na moped in se odpeljal.

Ravnatelj Gvido Zorec je zamišljeno rekel: „Kolegice, ne zamerim vam, da ste se tako zelo raznežile. Tudi mene je novica o Šipkovih nesreči prizadela. Kljub temu se bojim, da nocoj ne bo videl šopka, ki smo mu ga namenili. Najbrž bi bilo pametneje, da bi katera od vas stopila v cvetličarno.“

„S kolesom prispem prepozno v mesto,“ je rekla Špela Hreščak. „Prodajalno mi zaprejo in pokvarim naš dober namen. Dolfe bo z mopedom hitrejši.“

„To že.“ Ravnatelj je gledal po cesti. Mehanik Dolfe je že utonil za ovinkom. „Ne preostane nam nič drugega kot to, da mu zaupamo.“

Helena Plavec je naveličano zategnila: „Tovariš ravnatelj, ali smo nezaupljivi. Mislim, da Dolfe ne bo snedel besede, ki nam jo je dal. Tako pokvarjen tudi ni, da bi zapil naš denar. Kupil bo šopek in ga prinesel na cilj. Prepričana sem, da se ne motim. Če pa, je tudi človeško.“

Štefka Vranc je pritrdila: „Enako mislim tudi jaz. Moramo mu zaupati. Sicer pa Dolfe do tega trenutka ni porabil

nič našega. Kar popije, plača s svojim denarjem. Sploh ni stiskač. Marsikdo je že pil na njegov račun.“

„Se strinjam,“ je rekla Špela Hreščak. „Ne delajmo mu krivice. Če zine veselo, mu ne smemo zameriti. Je pač take narave. Kamor pride, je veselje zagotovljeno. V službi se ne pritožujejo čezenj. Lenuh ni, normo zmeraj izpolni. Celo preseže, da se mu drugi čudijo in ne verjamejo, dokler ga ne vidijo na delu.“

„Odlično si poučena.“ Ravnatelj Gvido Zorec je zaverovano gledal v nebo. „Dež se ponuja. Presneto vreme. Človek nikoli ne ve, ali bo prišel suh domov. Ko sem šel ven, se mi je zdelo, da visi mokrota v zraku. Letos nam vreme nagaja.“

Zatopili so se v pogovor o vremenu in potem so se razšli. Za vrati v poslopje se je naselila tišina. Ljudje so se čudili, da so učitelji tako tiho. Nekateri so pripominjali, da se najedo mesa in morajo imeti mir, da ne motijo želodca pri delu, drugi so namigovali na lenobo, češ da se vsem po vrsti od ravnatelja do najmlajše učiteljice ne ljubi dosti prijeti v roke.

V prevelikem pričakovanju, da bi mehanik Dolfe srečno kupil in izročil šopek rož ponesrečenemu mlademu učitelju Gregorju Šipku, nihče ni opazil, da je medtem Dragica Flis sedla na kolo in se odpeljala s šolskega dvorišča. Naglo je zavila mimo točilnice in marljivo pritiskala pedale.

Mudilo se ji je, kar je tudi tokrat dokazala. Prehitela je celo mehanika Dolfeta, ki si je spotoma odpočil s tem, da je moped postavil pod drevo in skočil v gostilno po okreplilo. Dragica si je mislila, da jo bo opazil, a bojazen je bila odveč, odpeljala se je neopazeno mimo in naglo nadaljevala pot.

Do cvetličarne je prispela ravno tedaj, ko je prodajalka Neva obrnila kartonček na vratih k sebi, kar je pomenilo, da se ji je delovni čas iztekel. Skočila je s kolesa in ji mahala z roko. Neva jo je opazila in počakala, da je prišla do nje.

„Lep šopek mi dajte,“ je rekla Dragica Flis. „Naš kolega se je ponesrečil z avtom, pa mu nesem v bolnišnico.“

Neva je široko odprla oči in onemela. Pričakovala je, da bo takoj zvedela podrobnosti. Ker je Dragica molčala in željno gledala skozi izložbo po rožah, je vprašala: „Kaj pa se je zgodilo? Kje? Kdo se je ponesrečil?“

„Naš kolega Gregor Šipek.“

„Gregor Šipek? Šipek? Ne poznam.“ Neva je stopila v prodajalno in sem od prodajne mize zategnila: „Oh, tile naši fantje! Nič ne pazijo nase. Divjajo, kakor da so ceste samo njihove... Kaj pa se je zgodilo vašemu...?“

„Gregorju Šipku.“

„Ja, ja. A se je ubil?“

Dragica Flis je vzdihnila. „Ne, k sreči ne. Kako morete kar takoj pomisliti na najhujše. Ne sme se ubiti. On je mlad in poln življenja. Škoda bi bilo zanj. Njegovi starši bi bili žalostni in še marsikdo drug.“

„Je poročen? Ima kaj otrok? Če jih ima, je le boljše, da je ostal živ. Kje pa se je ponesrečil?... Boste večji ali manjši šopek?“

Pred mestom je zaneslo avto s ceste. Gregor ni sam šofiral. Peljal se je s prijateljem Ferencem.

„A ni sam šofiral? Sta že kaj popila in nista pazila na cesto... Tile nageljčki so lepi. Dam samo rdeče ali tudi kaj belih? Eni in drugi so lepi.“

„Naredite dva šopka. Po deset nageljčkov naj bo v vsakem.“

„Ja, to je že kar lep šopek. Pa malo zelenja pa svilen trakec. Bom lepo naredila... Kako pa se piše tisti Ferenc?“

„Palir.“

„A Palir?“

„Ga poznate? Vi ste iz mesta. Do kdaj je bolnica odprta?“

„V hudih primerih pustijo obiskovalce noter vsako uro.“

Prodajalka Neva je čutila kri v licih. Ferenc Palir? Dela v Nemčiji. Preden je odšel tja, sta posadela na vrtu pod drevesi. Nagovarjal jo je, naj bi odšla z njim. Ne morem, nimam potnega lista, se je izgovorila. Preskrbi si ga in pridi za menoj.

(Dalje v prihodnji številki)

9. KOROŠKI KULTURNI DNEVI V CELOVCU

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Temu osnutku je sledil Osnutek za posebni narodnostni statut v zaščito pravic koroških Slovencev, kjer je v drugem členu postavljeno pravilo, da „za pouk na ljudskih in glavnih šolah velja odredba koroške deželne vlade o dvojezičnih šolah z dne 3. 10. 1945 v besedilu z dne 31. 10. 1945, ki se mora povsod dosledno izvajati“.²³ Oba osnutka sta služila za osnovo pri izdelavi Osnutka za zahteve Zveze slovenskih organizacij na Koroškem na osnovi člena 7 državne pogodbe, ki ga je ZSO razposlala na gospodinjstva kot „Poziv vsej slovenski javnosti na Koroškem“²⁴ na osnovi sklepa upravnega in nadzornega odbora in ob sodelovanju predstavnikov včlanjenih organizacij z dne 15. avgusta 1955.

Že v tem času so tekli razgovori o skupni spomenici avstrijski zvezni vladi. Iz ohranjenih in nam dosedaj dostopnih notic²⁵ sklepam, da ti razgovori niso bili ravno lahki, preden so se predstavniki Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta sredi septembra načelno dogovorili, da pošljejo avstrijski vladi skupno spomenico.

V Spomenici koroških Slovencev zvezni vladi republike Avstrije, ki je bila izročena 11. oktobra 1955, se obe osrednji organizaciji sklicujeta na drugi odstavek sedmega člena, na izjavo zunanjega ministra Gruberja ter na govor namestnika koroškega deželnega glavarja z dne 28. januarja 1947 ter predlagata naslednjo ureditev:

„Za pouk na ljudskih in glavnih šolah na ozemlju s slovenskim ali mešanim prebivalstvom se mora izvajati odredba koroške deželne vlade o dvojezičnih šolah z dne 3. 10. 1945, v besedilu z dne 31. 10. 1945.“

Ta zahteva se naslanja v svojem bistvu na dejstvo, da je v odredbi označeno ozemlje dvojezično in torej

odgovarja načelom enakosti, da oba naroda spoznata oba deželna jezika. Po sklenitvi Državne pogodbe je znanje obeh jezikov potrebno, ker določa § 3 člena 7 za to ozemlje dodatno k nemščini tudi slovenski jezik kot uradni jezik.

Na ozemlju s slovenskim ali mešanim prebivalstvom so tudi vse gospodinske in kmetijske nadaljevalne šole ter deželne (državne) kmetijske in gospodinske šole dvojezične.

Na ozemlju s slovenskim ali mešanim prebivalstvom so tudi javni

imenovane šole. Učni načrti teh šol naj bodo prilagojeni učnim načrtom odgovarjajočih šol. Te učne načrte naj pripravi posebna komisija ob sodelovanju kulturnih organizacij koroških Slovencev. Na imenovanih šolah smejo poučevati le učitelji in profesorji, ki so strokovno in jezikovno za to usposobljeni. Srednješolski učitelji, ki bodo končali svoje študije po letu 1956 in bodo hoteli poučevati na manjšinskih srednjih šolah, bodo morali dokazati jezikovno usposobljenost z izpitom pred poseb-

na okrajnih glavarstvih ozemlja s slovenskim ali mešanim prebivalstvom.

Vodje in nameščenci teh oddelkov morajo biti strokovno kvalificirani avstrijski državljani z dokazano jezikovno usposobljenostjo v obeh jezikih.

Deželni šolski nadzornik za slovenske oziroma dvojezične šole mora biti strokovno in jezikovno usposobljen avstrijski državljani slovenske narodnosti.

Poseben referat za manjšinsko šol-

pouk je leta 1952 predvidevalo paralelne razrede na drugi srednji šoli, vendar te namere ni uresničilo. Takoj po podpisu avstrijske državne pogodbe sta se obe osrednji organizaciji zavzeli za čimprejšnjo dekretiranje slovenske gimnazije²⁶ in v posebni vlogi navedle učiteljski kader za gimnazijo ter naštele prostore, kjer bi taka šola lahko bila nameščena.²⁷ Vendar je vlada ustanovitev slovenske srednje šole zavlačevala in jo dekretirala šele leta 1957.

Pod pretvezo, da hoče skrbeti za nemoten in zakonit pouk na ljudskih in glavnih šolah dežele, je 22. septembra 1958 takratni deželni glavar Ferdinand Wedenig ukinil splošno obvezno dvojezično osnovno šolo. V obsežni in dokumentirani Spomenici koroških Slovencev k šolskemu vprašanju z dne 15. novembra 1958 sta nato obe osrednji organizaciji zahtevali vzpostavitev pravnega in stvarnega statusa, kot za časa sklenitve državne pogodbe, globalno rešitev člena 7, razveljavitev protustavnega odloka z dne 22. septembra 1958 in obnovitev obvezne dvojezične osnovne šole na osnovi odredbe iz leta 1945. Organizaciji sta opozorili na svoje predloge z dne 20. 1. 1958, naslovljene na predsednika parlamenta Felixa Hundersa, in izrazile pripravljenost, da lojalno sodelujeta pri realizaciji člena 7 državne pogodbe.²⁸

V Načelnem stališču k šolskemu vprašanju sta obe organizaciji pozvali starše, naj ne odjavljajo otrok od pouka slovenščine, marveč jim omogočijo, da se naučijo obeh deželnih jezikov.²⁹

²³ arhiv ZSO/SZI
²⁴ arhiv ZSO/SZI
²⁵ arhiv ZSO/SZI
²⁶ Spomenica koroških Slovencev, str. 4
²⁷ Erklärung der Vertreter der Kärntner Slowenen auf der Pressekonferenz am 19. Juli 1958 in Klagenfurt; arhiv ZSO/SZI
²⁸ Memorandum der Kärntner Slowenen zur Schulfrage, str. 13
²⁹ letak ZSO in NSKS; arhiv ZSO/SZI

(Dalje v prihodnji številki)

Vloge slovenskih osrednjih organizacij o manjšinskem šolstvu

otroški vrtci dvojezični.

V smislu § 2 člena 7 je treba ustanoviti v Celovcu za avstrijske državljane slovenske narodnosti lastno gimnazijo in lastno učiteljske s posebnimi učnimi načrti.

V smislu gornje odredbe o dvojezičnih šolah je na ozemlju s slovenskim ali mešanim prebivalstvom slovensčina učni predmet tudi na ostalih šolah. Isto velja za učence z ozemlja s slovenskim ali mešanim prebivalstvom tudi za šole v Celovcu, Beljaku in Šmohoru.

Pridržujemo si pravico, da v smislu § 2 člena 7 predlagamo vladi ob potrebi ustanovitev nadaljnjih slovenskih oziroma dvojezičnih šol.

V tej zvezi je treba pregledati učne načrte, ki morajo temeljiti na spoštovanju narodnostnega značaja učencev. To velja tudi za vse šolske knjige, ki jih je treba izdati za zgoraj

no izpitno komisijo.

Tudi usposobljenostni izpit za pouk na dvojezičnih šolah polagajo učitelji v obeh učnih jezikih pred posebno izpitno komisijo, ki jo imenuje za slovensko oziroma dvojezično šolstvo pristojna deželna šolska nadzorna oblast.

Za avstrijske državljane slovenske narodnosti se določijo posebne olajšave pri nostrifikaciji spričeval in diplom, ki so jih dosegli na slovenskih šolah v drugih državah.

V smislu § 2 člena 7 se ustanovi pri koroški deželni vladi poseben oddelek šolske nadzorne oblasti za vse slovenske oziroma dvojezične šole. Ta oddelek je ločen od nadzorne oblasti za nemške šole ter v vodenju pedagoških, ekonomsko-administrativnih in personalnih zadev samostojen.

Odgovarjajoči posebni oddelki šolske nadzorne oblasti se uredijo tudi

stvo se uredi pri zveznem ministrstvu za pouk.³⁰

Nemško-nacionalistične sile so se po 1955 ponovno začele formirati in so zahtevale predvsem preureditev na šolskem področju. Leta 1957 je zvezno ministrstvo izdelalo nov osnutek za nov koroški manjšinski šolski zakon, ki je temeljil na priznavalnem načelu. Proti organiziranim šolskim štrajkom sta Zveza slovenskih organizacij nastopila tudi na tiskovni konferenci 19. julija 1958 in nakazala posebno njih razsežnost in izvajanje šolske odredbe s strani nekaterih učiteljev.³¹

Pri kontaktih z vladnimi predstavniki in v pisni obliki so se zastopniki koroških Slovencev potegovali za dosledno izvedbo člena 7 in odredbe iz leta 1945. V ta sklop je spadala tudi zahteva po slovenski srednji šoli. Zvezno ministrstvo za

Predstavljamo vam:

lesnina
Ljubljana, Titova 41

proizvodno in trgovsko podjetje
z lesom, lesnimi izdelki in pohištvo

LESNINA je bila ustanovljena leta 1949 z odlokom slovenske vlade. Iz skromnega začetka s komaj 30 zaposlenimi se je LESNINA do danes razvila v veliko gospodarsko organizacijo. Leta 1953 se je vključila tudi v mednarodno delitev dela in rezultat tega je več mešanih podjetij in predstavništva v tujini. Stalni solidni finančni rezultat skozi vsa leta dosedanjega razvoja, solidnost do domačih in inozemskih partnerjev, stalna vzgoja lastnih kadrov — vse to je temelj, na katerem raste renome LESNINE širom po svetu.

LESNINA je danes sodobno samoupravno organizirana. Ob koncu leta 1977 je v 14 TOZD-ih (temeljnih organizacijah združenega dela, t. j. samostojnih podjetij, združenih v LESNINO) in skupnih službah zaposlovala že 2.500 delavcev.

LESNINA je sestavljena iz naslednjih proizvodnih TOZD-ov:

- BOR Laško
- DEKORLES Brežice
- SPLOŠNO MIZARSTVO Grosuplje
- SOPOTA Radeče
- SINOLES Sličina
- TAPETNIŠTVO Radovljica
- EMMI Slovenska Bistrica
- NOVOLIT Nova vas

ter trgovinskih TOZD-ov:

- NOTRANJA TRGOVINA PRODAJNA MREŽA
- NOTRANJA TRGOVINA NA DEBELO
- ZUNANJA TRGOVINA
- PRISTAN Ljubljana
- GRAMEX Ljubljana

- AULES GmbH, Dunaj (Avstrija)
- MEBLO ITALIANA, Gorica (Italija)
- Niederlassung Bruxelles (Trade Mart — Belgija)

Celotni dohodek LESNINE v letu 1977 je znašal 4.200 milijonov din (čisti 460 milijonov), pri tem pa je zunanjetrgovinski promet udeležen pri celotnem dohodku z 20 % (predvsem z izvozom finalnih izdelkov). Omeniti moramo, da v strukturi jugoslovanskega izvoza zavzema žagan les in polfinalni proizvodi 68 odst., končni izdelki pa 32 odst. Obratno pa je v LESNINI: tu zavzema žagan les in polfinalni izdelki le 24 %, finalni izdelki pa 76 odst. Regionalno je ta izvoz usmerjen na zahtevna tržišča Evrope, Amerike, Afrike in Avstralije.

Razvojna usmeritev:

LESNINA je v preteklih letih vlagala velika sredstva v izgradnjo novih proizvodnih zmogljivosti izven delovne organizacije, prav tako pa tudi v svoje temeljne proizvodne organizacije.

V srednjeročnem programu razvoja od 1976 do 1980 je planirano, da bo LESNINA povečala prodajne površine za najmanj 50 000 m² pokritih površin in jih tako podvojila.

Se nadalje bo širila mrežo predstavništva in podjetij v tujini, tako je predvideno še nadaljnje povečanje kapitala v mešanih podjetjih v ZDA.

Pravilna usmeritev v razvoju LESNINE je bila že sedaj večkrat potrjena z javnimi in mednarodnimi priznanji. Zadnje tako pomembno

mednarodno priznanje „ZLATI MERKUR“ je dobila LESNINA v letu 1977.

TOZD notranja trgovina — prodajna mreža ima svoje poslovalnice za prodajo pohištva, lesa in gradbenega materiala po vseh več-

jih krajih Jugoslavije. Prodajne enote ali poslovalnice so v Ljubljani, Celju, Mariboru, Murski Saboti, Kranju, Novi Gorici, Kopru, Zagrebu, Rijeki, Puli, Osijeku, Zadru, Šibeniku, Splitu, Dubrovniku, Sarajevu, Banja Luki, Doboju, Tuzli, Trav-

niku, Zenici, Mostarju, Beogradu, Nišu, Kraljevu, Novem Sadu, Subotici, Zrenjaninu, Skopju, Bitoli in Prištini.

Tudi TOZD — prodaja na debelo deluje na celotnem jugoslovanskem trgu. Tu je razvit inženiring za opremo upravno-administrativnih zgradb, šol, hotelov, bolnic, internatov, kinodvoran, elektronskih centrov, ladij in drugih objektov. Ta TOZD prav tako oskrbuje proizvajalce pohištvene industrije s široko paleto repromaterialov. Kot posebna dejavnost je tu zastopana prodaja lesene in kartonske embalaže ter palet. Močno je razvito tudi grosiranje pohištva drugim trgovskim organizacijam.

Predstavništva pa ima LESNINA v Mariboru, Zagrebu, Rijeki, Dubrovniku, Beogradu, Nišu, Novem Sadu, Skopju in Splitu.

TOZD zunanja trgovina izvažata pohištvo, les in lesne polizdelke, uvažata pa sodobno opremo za proizvajalce pohištva, skrbi za konsignacijsko prodajo ter zastopa tuje firme. Danes je LESNINA najmočnejši jugoslovanski izvoznik pohištva na ameriško tržišče.

V inozemstvu je formirala več mešanih podjetij in predstavništva. Zelo uspešno delajo:

- CHATAM COUNTY FURNITURE CORPORATION v ZDA, ki ima montažne tovarne v Connecticutu, Ohio, Wisconsinu, Texasu in Nevadi;
- INTERCONTINENTAL FURNITURE CORPORATION, New York;
- LESCO GmbH Co. KG, München, ZRN.

Prvi korak...

(Nadaljevanje s 1. strani)

da so bližnji sorodniki današnjih obtožencev pred 35 leti izgubili življenje z obglavljenjem.

Z uknitvijo postopka zoper selske fante je zvezni predsednik delno ugodil zahtevi koroških Slovencev in tudi številnih nemško govorečih demokratov, ki so ponovno zahtevali, da je treba prenehati s sodnijskim preganjanjem pripadnikov slovenske narodne skupnosti, ki niso zagrešili nič drugega kot da so se poslužili pravice upora proti krivici, ki se godi njihovemu ljudstvu. Ta ukrep pozdravljamo kot prvi korak k popravni krivice, vendar pa hkrati opozarjamo, da so še vedno v teku sodnijski procesi proti številnim pripadnikom naše narodne skupnosti, katerih „zločin“ je edino v tem, da so s sredstvi demokratičnega boja zahtevali dosledno izpolnitev člena 7 državne pogodbe ter protestirali proti silam in dejavnostim, ki so naperjene zoper obstoj in enakopravnost slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Zato zahtevamo, da se ukinejo tudi ti postopki, ker le tedaj bo Avstrija — še posebej z ozirom na ravnanje s krivci in storilci protizakonitega podiranja dvojezičnih napisov leta 1972 — lahko dokazala, da enako ravna z vsemi državljani ne glede na njihovo narodno pripadnost, jezik ali politično prepričanje.

Ukrep zveznega predsednika so v ostali Avstriji sprejeli kot razumljiv, pravičen in človeško upravičen korak — le na Koroškem je bila reakcija tudi tokrat „pristno koroška“: tukaj ne najdemo „razumevanja“ za ravnanje zveznega predsednika in mu celo očitajo, da je kapituliral pred „levoekstremnimi protiaustrijskimi silami“. Govorica koroških „branilcev“ zakonitosti in pravnega reda je znana, je namreč govornica dvoličnosti in dvojne morale. Kajti proti sedanji ukinitvi postopka zoper Selane se najbolj napihujejo prav tisti, ki leta 1972 niti živknili niso zaradi protizakonitega pogromskega divjanja „tafelstürmerjev“, v kolikor pri takratnih kaznivih dejanjih sploh niso sodelovali ali pa vsaj odobravali kot „izraz ljudske volje“.

Z onemoglim besom, s katerim reagirajo zdaj na pravični ukrep zveznega predsednika, ti krogi samo dokazujejo, da se k zakonitosti priznavajo le tedaj, kadar služi uresničevanju njihove šovinistične politike; v nasprotnih primerih — kakor to kažejo številni primeri in še posebej dogodki leta 1972 — namreč brezobzirno poteptajo pravni red v blato in samovoljno uveljavijo „zakonitost“ nestrpnega nacionalizma. S takšno prakso, ki nevarno spominja na srednjeveške metode pravice močnejšega po eni strani ter na podrejanje zakona politični volji v nedavni dobi absolutizma nemškega herrenvolka na drugi strani, pa povzročajo ugledu Avstrije veliko škodo ter izpodkopavajo njeno pravno ureditev.

— 21.00 Ubijalci — 21.40 Dnevnik — 22.00 625.

NEDELJA, 7. 5.: 8.55 Poročila — 9.00 Za nedeljsko dobro jutro: Graški študentje in oktet iz Slovenj Plajberka — 9.30 625 — 9.50 Rubežniki — 10.55 Kaj je narobe — 11.30 Ljudje in zemlja — 12.30 Poročila — 14.05 Britanska enciklopedija — 14.30 Svetovno prvenstvo v boks — 16.50 Poročila — 16.55 Mednarodno tekmovanje v badmingtonu in lokostrelstvu — 17.10 Športna poročila — 17.15 Sonata nad jezerom — 18.45 Avtomobilske dirke formule 1 — 19.30 Dnevnik — 20.05 Konec tedna — 21.05 Od Sutjeske do Gataškega polja — 21.25 Dnevnik — 21.50 Nogomet Crvena zvezda: Partizan — 22.25 Športni pregled — 22.55 Svetovno prvenstvo v boks — 23.40 Poročila.

PONEDELJEK, 8. 5.: 9.05 TV v šoli — 16.05 Kmetijska oddaja — 17.05 Poročila — 17.10 Dopoldanski in popoldanski otroci — 17.25 Britanska enciklopedija — 17.50 Obzorik — 18.00 Prekinitev delovnega razmerja — 18.15 Številčna matematika — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 Dnevnik — 20.05 Simeon Stebrnik — 21.20 Kulturne diagonale — 22.00 Dnevnik — 22.15 Mozaik kratkega filma: Mi-mogrede — 22.40 Svetovno prvenstvo v boks — 23.25 Poročila.

TOREK, 9. 5.: 8.30 TV v šoli — 16.55 Poročila — 17.00 Glasba pred kamero — 17.35 Obzorik — 17.45 Poročila s kongresa ZK Bosne in Hercegovine — 18.15 Od doma do šole — 18.45 Noč pred svobodo — 19.30 Dnevnik — 20.05 Kose korenin zavemo — 20.50 Žica — 21.25 Noči in dnevi — 22.20 Dnevnik — 22.35 Poročila s kongresa ZK Bosne in Hercegovine.

SREDA, 10. 5.: 8.35 TV v šoli — 16.40 Poročila — 16.45 Svetovno prvenstvo v boks — 17.30 Z besedo in sliko — 17.45 Popotovanje v deželo lutk — 18.05 Obzorik — 18.15 Na sedmi stezi — 18.50 Mladinski zbor osnovne šole Trnava — 19.30 Dnevnik — 20.10 Nogometni finale pokalnih prvakov — 21.40 Jazz na ekranu — 22.00 Dnevnik — 22.15 Poročila s kongresa ZK Bosne in Hercegovine — 22.30 Svetovno hokejsko prvenstvo.

ČETRTEK, 11. 5.: 9.00 TV v šoli — 15.05 Svet. prvenstvo v boks — 16.00 Šolska TV — 16.45 Poročila — 16.50 Avtomobil in ljudje — 17.45 Poročila s kongresa ZK Kosova — 18.15 Obzorik — 18.25 Profesor Baltazar — 18.40 Tehnica za natančno tehtanje — 19.30 Dnevnik — 20.00 Ko se korenin zavemo — 20.50 Oblike — 21.20 Oči kritike — 22.00 Dnevnik — 22.15 Poročila s kongresa ZK Kosova in BiH — 22.45 Risanka — 23.00 Svetovno prvenstvo v boks — 23.45 Poročila.

AVSTRIJA 1

PETEK, 5. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Na poti k združenju

Evropi — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Amigos — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ljudje, trgi, glasbeniki — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Derrick — 21.20 Argumenti — 22.15 Taras Bulba — 0.15 Poročila.

SOBOTA, 6. 5.: 15.30 Freddy, kitara in morje — 17.00 Gradbišče — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoroptikum — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15

Slovenska športna zveza vabi 5 moških in 5 ženskih ekip iz južne Koroške k sodelovanju na

„Štafari bratstva in enotnosti“

ki bo 9. maja 1978 zvečer v Ljubljani.

Prijave za sodelovanje v:

● „ŠTAFETI BRATSTVA IN ENOTNOSTI“

3×1000 m za fante do 19 let

● „ŠTAFETI BRATSTVA IN ENOTNOSTI“

3×600 m za dekleta do 19 let

pošljite kar najhitreje na sedež SŠZ, Spitalgasse 12/III, 9020 Celovec ali telefonsko [0 42 22] 85 2 35.

Prijave sprejemamo vsak dan od 8. do 16. ure, razen sobote in nedelje. Vse podrobnejše informacije dobite na sedežu SŠZ.

Pozna pa le še — 21.50 Šport — 22.10 Chicago — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 7. 5.: 14.15 Avtomobilske tekme v Monte Carlu — 17.00 Slike naše zemlje — 17.25 Calimero — 17.30 Viki in močni mošje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Kdo pa sem ti? — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Ljudomirnež — 21.55 Šport — 22.05 Nočni izbor — 23.00 Poročila.

PONEDELJEK, 8. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Gost Gertrude Fussenegger — 10.30 Chicago — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Upornik Jacquou — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 21.05 Roots — 21.55 Svetovno prvenstvo v hokeju — 23.25 Poročila.

TOREK, 9. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Freddy, kitara in morje — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Iščemo prominentnega pisatelja — 20.20 Zgodbe o birokraciji — 21.10 Muzeji — 21.20 Oni se dušijo ob naši malččnosti — 22.05 Dediščina kraljev — 23.05 Poročila in šport.

SREDA, 10. 5.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Organizacija gospodarstva in uprave — 10.00 Gost Rudolfa Henza — 10.30 Beli pek — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Grozljive zgodbe —

18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.10 Nogomet za evropski pokal — 21.05 Čas v sliki in kultura — 21.25 Skrivnosti morja — 22.15 Svetovno prvenstvo v hokeju — 23.45 Poročila.

ČETRTEK, 11. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Krščanski rituali — 10.00 Cerkvena zgodovina — 10.30 Karusel — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Pevci mojstri iz Nürnberga — 22.20 Poročila — 22.25 Pevci mojstri iz Nürnberga.

POKOJNINSKA ZAVAROVALNICA ZA DELAVCE

obvešča, da bodo v mesecu maju sledeči uradni dnevi:

v Velikovicu, Hauptplatz 2

3. maja od 8. do 12. ure

v Beljaku, Kaiser-Josef-Platz 1

9. in 23. maja

od 8. do 12. ure

v Labotu 65, občinski urad

19. maja od 8. do 12. ure

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIO CELOVEC

PETEK, 5. 5.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

SOBOTA, 6. 5.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 7. 5.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 8. 5.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Basist Ladko Korošec poje operne arije.

TOREK, 9. 5.: 9.30 „Vrezal si bom piščal...“ (ljudska zabavna glasba) — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 10. 5.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — O starih zlatih časih (Janežičev recital) — Ljudske pesmi poje mešani zbor „Rož“ iz Šentjakoba v Rožu (vodi Lajko Milisavljevič).

ČETRTEK, 11. 5.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Dr. Apovnik P.: Pravni nasveti za vsakogar — Kdo je za koga? (pop-evke na dražbi).

MATERINSKA PROSLAVA

Otroci iz Železne Kaple vabimo v nedeljo 7. maja vse v farno dvorano na materinsko proslavo.

Prisrčno vabljeni!

NOGOMET

Tekme v Trdni vasi/Höfendorf v nedeljo 7. maja 1978

● ob 9. uri

SAK II : DSG BOROVLJE II

● ob 10.45 uri

SAK I : DSG BOROVLJE I

Prijatelji nogometa

prisrčno vabljeni!

SPD „Jepa-Baško jezero“ vabi na

MATERINSKO PROSLAVO

ki bo na binkoštno nedeljo, 14. maja 1978, ob 19. uri pri Pušniku v Ločah.

Na sporedu bodo:

Recitacije šolarjev

nastop domačih tamburašev

nastop domačega moškega

pevskega zbora ter

družabni večer

Prisrčno vabljeni mlade ma-

mice, mame ter babice!

ZELEZNA KAPLA II — SAK II 1:1 [0:0]

Po dolgem času je drugo moštvo Slovenskega atletskega kluba zopet nastopilo s kompletnim moštvom. Čeprav ekipa ni vigrana, je pokazala kar zadovoljivo igranje. Igra se je v prvem polčasu odvijala med obema žestnajstmetrskima prostoroma, realnih šans za gole ni bilo. Ko je v drugem polčasu moštvo SAK vedno bolj pritiskalo, je bilo le še vprašanje časa, kdaj bo padel prvi gol. Toda tega so v enem izmed redkih protinapadov v drugem polčasu strelili Kapelčani. Drugo moštvo pa je še imelo toliko moči, da je izenačilo. Strelac gola je bil Sreenc Marjan.

SAK II je igral v postavi: Malle; Ogris, Perč Jurij, Smrečnik, Grilc; Sreenc, Perč Mirko, Krištof; Sadjak, Waldhauser (Markitz), Perč Branko.

ZELEZNA KAPLA I — SAK I 2:0 [0:0]

Igra, ki je bila na zelo slabem nivoju, pravzaprav ne bi zaslužila nobenega zmagovalca. Zato lahko označimo zmago Kapelčanov kot srečno, toda ne nezasluženo. Predvsem po prvem голу, ko je SAK z vsemi močmi še hotel doseči vsaj eno točko, so se nasprotnikovim napadalcem nudile dobre priložnosti. Prvi polčas je bil brez kakih viškov, SAK je imel eno samo priložnost, žoga pa je letela le tik mimo gola. Kapelčani so bili po zaslugi boljših veznih igralcev nekoliko v terenski premoči, toda niti enkrat niso resneje ogrožali SAK-ov gol.

Kot prvi, tako se je začel tudi drugi polčas. Ni bilo kakih posebno nevarnih akcij in kot blisk z jasnega neba je bilo vodstvo za Kapelčane. Žoga, ki je priletela z leve strani, je nesrečno zadela obrambnega igralca Oražaja, in zato dosojeno enajstmetrovko so Kapelčani uspešno izvedli. Sledilo je nekaj nevarnih napadov kapelskega moštva, toda vratar Beton se je nekajkrat izkazal, enkrat je na golčrtil ubranil Pandel. Potem pa največja šansa za SAK. Zablantnik Gusti je uspešno prestregel žogo, potem ko je nek obrambni igralec Kapelčanov skušal podati žogo svojemu golmanu, Zablantnik ga je preigral, toda iz težke pozicije je zadel le vratnico. V protinapadu pa je padla odločitev — 0:2 in poraz za SAK se ni dal več preprečiti.

Škoda da SAK tudi tokrat ni nastopil z najmočnejšo ekipo. Polanšek je poškodovan, Krnič je še zaradi izključitve proli Gurnitza zaprt, Jakovac je bil na obveznih orožniških vajah, Rozman po daljši boleznii še ne more igrati, manjkal je Blajs, ki ni mogel igrati iz poklicnih vzrokov.

Na pobudo Slovenske kmečke zveze bo v spodaj navedenih krajih

pregled poljskih škropiljk

8. maja v Smihelu pred Kmečko gospodarsko zadrugo

9. maja v Pliberku pred zadrugo

10. maja v Globasnici pred zadrugo

18. maja v Podravljah pred kmetijsko šolo

19. maja v Šentjakobu pred zadrugo

Pregled bo vsak dan od 9.00 do 16.00 ure.

Vsi zainteresirani, ki hočejo imeti svoje škropilke v redu, naj se zberejo v zgoraj navedenih vaseh. Pregled bo brezplačen. Servis nudi Kmetijska zbornica.

Prijave sprejema tajništvo Slovenske kmečke zveze 9020 Celovec, Gasometergasse 10/I, tel. [0 42 22] 32 5 50

SPORTNI VESTNIK

SAK je igral v postavi: Beton; Oraže, Lampichler, Woschitz, Pandel; Zablantnik P., Hribar, Velik; Kupper, Hobel, Zablantnik G.

V drugem polčasu je namesto Zablantnik Pavla igra Krištof.

SAK ml. — ŠKOFJI DVOR ml. 6:0 [3:0]

Prva zmaga za mladinsko moštvo SAK, ki v tej tekmi z nasprotnikom ni imela kakih posebnih težav. Tekmo je nekoliko oviral močan veter, SAK-u pa je prinesel tudi srečo, saj je Dlopst dal gol iz sredine igrišča. Strelci za SAK mladince so bili Dlopst 2, Gregorič S. 2, Wieser Mirko, Gregorič L. pa po enega.

S to zmago se je mladinsko moštvo zboljšalo na lestvici za dve mesli.

ŠOLSKO PRVENSTVO

SLOVENSKA GIMNAZIJA — BG II 8:1 [2:0]

V drugem nastopu ponovna zmaga Slovenske gimnazije v okviru šolskega prvenstva srednjih šol na Koroškem. Ekipa druge zvezne gimnazije (BG II) ni imela nobenih možnosti. V prvem polčasu so se še nekoliko upirali slovenskim gimnazijcem, toda v drugem polčasu so glede kondicije popolnoma odpovedali. Gimnazijci so dosegli gol za golom, strelci pa so bili Polanšek in Hobel po 3, ter Velik 2.

Postava gimnazije: Lesjak; Kupper S., Velik, Zablantnik, Benetik; Sadnikar, Perč, Polanšek, Kupper M.; Hobel, Schellander.

MOŠTVENO NAMIZNOTENIŠKO PRVENSTVO

V Selah oz. Žvabeku se je pričelo prvenstvo slovenskih namiznoteniških ekip.

Rezultati v posameznih skupinah.

Skupina A: (v Selah) Sele II — Sele III 6:3, Gimnazija — Sele III 6:1, Sele II — Bilčovs 6:3, Sele I — Bilčovs 6:2 in Sele I — Gimnazija 6:1

Stanje namiznoteniškega prvenstva: 1. Sele I, 4 točke; 2. Sele II, 4 točke; 3. Gimnazija, 2 točki; 4. Bilčovs, 0 točk in 5. Sele III, 0 točk.

Skupina B (v Žvabeku) Obirsko — Dijaški dom 6:2; Dijaški dom — Sele IV w. o., Obirsko — Žvabek I 6:3, Žvabek II — Sele IV w. o., Žvabek I — Žvabek II